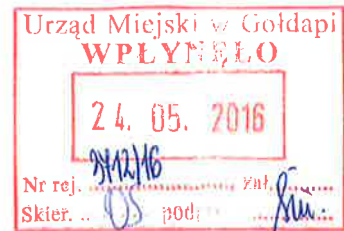

p. Olsztyn

18

Olsztyn, 23 maja 2016 r.

WOŚ.410.82.2016.MT

Sekretarz Gminy Gołdap

mgr Anna Kwinis

24.05.2016

Burmistrz Gołdapi

Odpowiadając na pismo z 16 maja 2016 r., znak: OS.6220.1.1.2016 (data wpływu do RDOŚ w Olsztynie 20.05.2016 r.), przedłożone przez Burmistrza Gołdapi, w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do aktualizacji dokumentu:

Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego – w zakresie miasta Gołdap

informuję:

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie dokonał analizy wymienionych poniżej dokumentów:

- wniosku o uzgodnienie odstąpienia, zawierającego opis zmiany dokumentu,
- informacji o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353)

i uznał, że w przedmiotowym przypadku można odstąpić od procedury sooś, uzasadniając swoje stanowisko poniższymi uwarunkowaniami i przesłankami:

Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353), po uzgodnieniu z właściwymi organami ochrony środowiska i organami inspekcji sanitarnej, organ opracowujący projekt dokumentu może odstąpić od przeprowadzenia procedury sooś, jeżeli uzna, że realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów, dotyczących obszarów w granicach jednej gminy. Na podstawie art. 50 powyższej ustawy przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania **zmian** do już przyjętych dokumentów, o którym mowa w art. 46 lub 47. W związku z powyższym, organ opracowujący projekt aktualizacji dokumentu wystąpił o przedmiotowe uzgodnienie, uznając, że zachodzą przesłanki określone w art. 48 ust. 2 ww. ustawy, stanowiące uzasadnienie do odstąpienia od procedury strategicznej ooś, załączając jednocześnie informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 tejże ustawy.

Zgodnie z art. 51 ustawy cytowanej na wstępie, jednym z etapów przeprowadzenia strategicznej ooś jest opracowanie **prognozy** oddziaływania na środowisko, której celem jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań, będących wynikiem realizacji dokumentu oraz ocena ich natężenia, a także określenie, czy w należyty sposób został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego. Jednoznaczne stwierdzenie obowiązku poddania strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko wymienionego powyżej projektu aktualizacji, uzależnione jest przede wszystkim od jego merytorycznej zawartości.

Z przedmiotowego pisma wynika, że Gmina przystępuje do prac nad aktualizacją **Planu Rewitalizacji miasta Gołdap - w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego.**

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

ul. Dworcowa 60, 10-437 Olsztyn, tel.: 89 537-21-00, fax: 89 527-04-23, sekretariat.olsztyn@rdos.gov.pl
olsztyn.rdos.gov.pl

W tym miejscu zasadne jest wskazać, że Gmina posiada opracowane następujące dokumenty:

- **Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Gołdap** (w trakcie - tutejszy organ uzgodnił już zakres Prognozy w ramach sooś),
- **Strategię Rozwoju Gminy Gołdap do roku 2025,**
- **Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego.**

Ponadlokalny Program (...) został opracowany przez Agencję, działającą w imieniu i z upoważnienia Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Posiada on charakter **ponadlokalny** i jest koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego. Gmina przynależy do sieci Cittaslow, w ramach której skupione są obecnie następujące miasta z terenu Województwa Warmińsko-Mazurskiego: Barczewo, Biskupiec, Bisztynek, Dobre Miasto, **Gołdap**, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztynek, Pasym, Reszel oraz Ryn. Wspólne opracowanie Programu było bardzo istotne, bowiem, w okresie programowania 2014-2020 priorytetowo miały być traktowane te projekty, które posiadają charakter partnerski.

Cytowany dokument zawiera diagnozę stanu, wytycza obszar rewitalizacji oraz przedstawia projekty rewitalizacyjne. W odniesieniu do wymienionego powyżej dokumentu **przeprowadzona została już procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której przygotowano Prognozę oddziaływania, tym samym oceniono już ich skalę wpływu na środowisko** oraz wydano odpowiednią opinię: opinia RDOŚ w Olsztynie z 23 czerwca 2015 r., znak: WOOS.410.50.2015.MT.

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że istnieją zasadne przesłanki, pozwalające na **uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla zmiany przedmiotowego dokumentu.**

Z treści wniosku wynika, że aktualizacja dokumentu jest wymagana w związku z opublikowaniem nowych *Wytycznych*, dotyczących programów rewitalizacyjnych. Podstawowym celem *wytycznych* jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele rewitalizacji. Dokumentem odniesienia dla *Wytycznych* jest Umowa Partnerstwa, która formułuje wyzwania związane z zapewnieniem warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem.

W ramach aktualizacji nastąpi dostosowanie programu rewitalizacyjnego do obowiązujących przepisów prawa, wytyczenie obszarów przeznaczonych do rewitalizacji zgodnie z nowymi wymaganiami oraz uzupełnienie w zakresie projektów.

Cele i kierunki działań zawarte w dokumencie nie ulegają zmianie, zaś zawarte w nim zadania/projekty, ograniczają się do jednej gminy i służą przeprowadzeniu na terenie wyznaczonych obszarów zdegradowanych takich działań, które pozwolą na rozwiązanie zdiagnozowanych na ww. obszarach problemów, tym samym sukcesywnie wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego. W ramach programu przewiduje się, między innymi wykonanie zadań polegających na poprawie stanu technicznego obiektów w celu zwiększenia ich efektywności energetycznej, modernizacji i adaptacji budynków (w tym Domu Kultury) przeprowadzeniu szkoleń, warsztatów, działań aktywizujących dla młodzieży i seniorów (w ramach tzw. działań miękkich, nieinwestycyjnych).

Ze wstępnych ustaleń wynika, że przedmiotowe zadania nie będą stanowiły przedsięwzięć w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 71). W przypadku, jeżeli na etapie realizacji okaże się, że zadanie będzie stanowiło przedsięwzięcie, wówczas będą miały zastosowanie odpowiednie przepisy: w stosunku do przedsięwzięć, dla których przeprowadzenie procedury oceny oddziaływania na środowisko będzie obowiązkowe lub zostałyby nałożone postanowieniem o obowiązku ooś, a co za tym idzie sporządzeniem raportu oddziaływania na środowisko, o **możliwości realizacji inwestycji przesądzą w ostateczności wyniki dokonanej oceny oraz ustalone na jej podstawie warunki realizacji, zapisane i skonkretyzowane w decyzji środowiskowej**, która wydawana jest po uprzednim uzgodnieniu z właściwymi organami, wymienionymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasięg działań przewidzianych w Programie będzie ograniczał się do wykonywania określonych zadań, zgodnie z przepisami i wymaganiami prawa przez uprawnione podmioty, w sposób bezpieczny dla środowiska. Oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji zapisów Programu, będą posiadały zasięg lokalny w obrębie terytorium gminy i związany jedynie z realizacją zadania. Wykonanie działań, objętych LPR nie spowoduje istotnych zmian w środowisku, jak również nie powinno wpłynąć negatywnie na istniejące walory krajobrazowe.

Analiza projektu aktualizacji dokumentu pod kątem uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ust.1, pkt 1,2,3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu (...), tj.: *charakter działań przewidzianych w dokumentach, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko*, pozwala na następujące wnioski:

opierając się na treści wniosku złożonego przez Wnioskodawcę, opracowywana aktualizacja nie wpłynie negatywnie na środowisko, w tym znacząco negatywnie na obszary Natura 2000. Nie będzie stanowić zagrożenia dla tego środowiska, nie spowoduje wystąpienie ryzyka dla zdrowia i życia ludzi. Nie występuje również prawdopodobieństwo oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych. Ograniczona jest do obszaru jednej gminy i nie wprowadza szczególnie istotnych modyfikacji.

Projekt aktualizacji dokumentu nie jest również sprzeczny z innymi strategiami i dokumentami, opracowanymi na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wymaganiem jest, aby zapewnić mechanizmy komplementarności między poszczególnymi projektami, przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Zasadniczym celem opracowywanych programów rewitalizacji jest zapewnienie warunków dla właściwego prowadzenia procesu rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem. Wsparcie projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE przewidziane jest głównie w ramach **regionalnych programów operacyjnych**, natomiast dodatkowym, komplementarnym źródłem ich finansowania są **krajowe programy operacyjne**.

Dobrze prowadzona rewitalizacja powinna kłaść nacisk na kompleksowe, zintegrowane podejście do działań rewitalizacyjnych. Wskazuje się na potrzebę prowadzenia skoordynowanych, zintegrowanych przedsięwzięć w różnej skali i o różnym zakresie, realizujących szerszą wizję odnowy miasta oraz wspierających powiązania przestrzenne z szerszym otoczeniem.

Jak wskazano, realizacja przyjętych celów/kierunków/przedsięwzięć, będzie się wiązała z wykonywaniem określonych zadań inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych, **w sposób uwzględniający zrównoważony rozwój oraz wymagania ochrony środowiska**.

Nadmieniam, że stosownie do art. 48 ust. 4 ustawy o udostępnianiu (...) informację o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu podaje do publicznej wiadomości bez zbędnej zwłoki. Sposób podania do publicznej wiadomości został zdefiniowany w art. 3 ust. 1 pkt 11 ww. ustawy.

Zaznaczam też, że powyższe stanowisko dotyczy uzgodnienia odstąpienia, w oparciu o zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353), w zakresie, w jakim wprowadzenie do realizacji zapisów dokumentu, mogłoby spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

p.o. REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Olsztynie

Agata Moździerz

Otrzymują: (za dowodem doręczenia) - pocztą

1. Burmistrz Gołdapi, 19-500 Gołdap, Plac Zwycięstwa 14
2. A/a

Gołdap, 16.05.2016 r.

OS.6220.1.1.2016

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Olsztynie

WNIOSEK O ODSTĄPIENIE

Na podstawie art. 48 ust. 1 Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2016, poz. 353 z późn.zm.) Burmistrz Gołdapi zwraca się z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji „Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie miasta Gołdap”.

UZASADNIENIE

W 2014 r. Gmina Gołdap należąca do Sieci Cittaslow (wraz z gminami Barczewo, Biskupiec, Bisztynek, Dobre Miasto, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztynek, Pasym, Reszel, Ryn), opracowała Ponadlokalny Program Rewitalizacji Sieci Miast Cittaslow. Dokument ten zawiera diagnozę, wytycza obszar rewitalizacji oraz wskazuje projekty rewitalizacyjne. Została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, która objęła analizą dokument i projekty Gminy Gołdap oraz pozostałych 13 miast.

Program Rewitalizacji odnosi się do przyszłych działań w zakresie zagospodarowania przestrzennego sfery użyteczności publicznej oraz infrastruktury technicznej, a także przebudowy, modernizacji lub remontów budynków mieszkalnych oraz obiektów o wartości zabytkowej w wybranych fragmentach miasta.

W związku opublikowaniem nowych wytycznych dotyczących programów rewitalizacji, Burmistrz Gołdapi przystąpił do prac nad aktualizacją wyżej wymienionego dokumentu w zakresie miasta Gołdap tak, aby jego struktura spełniała aktualne przepisy.

Aktualizacja Planu obejmuje doprecyzowanie zapisów dotyczących wytyczenia obszarów przeznaczonych do rewitalizacji, uzupełnienie dokumentu o projekty komplementarne, uściślenia opisu wizji obszaru po zakończeniu rewitalizacji i działań związanych z partycypacją społeczną oraz zasadą partnerstwa. Nie zmienia się zakres celów i kierunków działań, które podlegały wcześniejszej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Ze względu na realizację dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 2, dotyczącego obszaru w granicach jednej gminy (ściśle określone fragmenty miasta), o czym mowa jest w art. 48 ust. 2, organ opracowujący dokument przystąpił do procedury odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny.

Organ rozważając możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny, wziął pod uwagę uwarunkowania określone w art. 49 cytowanej ustawy:

1) charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Program Rewitalizacji zakłada ogólne zasady rewitalizacji wybranych części miasta, obejmującego istniejącą zróżnicowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu.

Zakres obszaru objętego Programem Rewitalizacji wyróżnionego w granicach miasta, dotyczy następujących części miasta:

ulice: 1-go Maja, Armii Krajowej, Cmentarna, Dolna, Jaćwieska, Jeziorowa, Kolejowa, Krótka, Księdza Popiełuszki, Lipowa, Mazurska, Nadbrzeżna, Okrężna, Paderewskiego, Partyzantów, Plac Zwycięstwa, Promenada Zdrojowa, Słoneczna, Stadionowa, Stanisława Mikołajczyka, Suwalska, Szkolna, Tadeusza Kościuszki, Tatyzy, Wczasowa, Wojska Polskiego, Zatorowa, Żeromskiego nr 2 i nr 4.

Główne cele Lokalnego Programu Rewitalizacji wydzielonych obszarów w mieście to:

- Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta.
- Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Poprawa jakości środowiska naturalnego.
- Wzmocnienie lokalnej gospodarki.
- Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej.
- Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej.
- Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury.
- Poprawa infrastruktury socjalnej.
- Tworzenie i wspieranie sieci społecznych.

Planowane działania w ramach Programu, przewidują m.in: Rewitalizację i rozbudowę budynku Domu Kultury w Gołdapi, wdrażanie działań integracyjno-

aktywizacyjnych w Domu Kultury w Gołdapi, utworzenie Młodzieżowego Centrum Wodnego, kompleksową modernizację energetyczną budynku oraz modernizację poddasza Ośrodka Pomocy Społecznej w Gołdapi na cele Centrum Wspierania Rodziny oraz działania aktywizujące w Centrum Wspierania Rodziny, adaptację strychów budynków Muzeum Ziemi Gołdapskiej pod Gołdapskie Centrum Inicjatyw Senioralnych oraz funkcjonowanie tegoż Centrum, termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Gołdapi oraz utworzenie pracowni garncarskiej przy szkole, a także realizację działań aktywizujących.

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Działania ujęte w Programie Rewitalizacji są zgodne ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego z uwagi na swoją skalę oddziaływania na wiele sfer funkcjonowania miasta, jak również rozległy horyzont czasowy procesu, na który składa się zarówno czas wdrażania ustalonych zadań, jak i czas rzeczywistego funkcjonowania odmienionej przestrzeni miejskiej.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Opracowanie Programu Rewitalizacji związane jest z możliwością ubiegania się przez potencjalnego wnioskodawcę o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020. Podstawowe cele RPO WiM oraz kryteria wyboru projektów, uwzględniają zachowanie przez poszczególne projekty zasad, wynikających z polityk horyzontalnych UE w zakresie ochrony środowiska. Charakter działań przewidywanych do realizacji w Programie Rewitalizacji, obejmuje liczne przedsięwzięcia, mające na celu poprawę warunków technicznych budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej, infrastruktury technicznej i drogowej, czy zagospodarowanie przestrzenne określonych fragmentów miasta dla zwiększenia bezpieczeństwa użytkowania oraz poprawy atrakcyjności zamieszkania i odnoszące się do szeregu zadań z zakresu gospodarki komunalnej, poprawy stanu środowiska, poszanowania energii. Zatem, zarówno Program, jak i przewidziane do realizacji na jego podstawie działania, zgodne są z zasadami zrównoważonego rozwoju.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Podstawowym problemem, wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jest stan techniczny istniejącej zabudowy oraz sposób zagospodarowania poszczególnych fragmentów miasta i ich wpływ na środowisko. Istniejąca zabudowa oraz infrastruktura techniczna oddana została do eksploatacji w różnych okresach historii miasta. Wiele obiektów, które obecnie funkcjonują, nie spełnia określonych norm technicznych i środowiskowych.

Planowane działania przewidują poprawę stanu technicznego obiektów budowlanych i infrastruktury, zagospodarowanie przestrzenne czy ograniczenie zapotrzebowania na energię. Różnego rodzaju zadania, przewidywane do realizacji, będą miały jednocześnie wpływ na poprawę stanu środowiska i ochronę klimatu.

Planowane działania – na podstawie Programu Rewitalizacji – budowa infrastruktury technicznej i uzbrojenie terenów, umożliwi poprawę stanu środowiska. Przyczyni się

tym samym do przywrócenia walorów naturalnych obszaru miasta, co zwiększy ofertę dla turystów i poprawi warunki życia mieszkańców. Jednocześnie, obserwowana większa antropopresja, będzie mogła być lepiej kontrolowana – zarówno od strony administracyjnej (poprzez lepsze planowanie i zagospodarowanie terenu), jak również od strony środowiskowej (poprzez zmniejszenie negatywnego oddziaływania).

2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Planowane oddziaływanie na środowisko zadań w ramach Programu Rewitalizacji odnosi się przede wszystkim do krótkotrwałych uciążliwości wynikających z wybranych technologii prac. Istniejące zagospodarowanie terenu i jego przeznaczenie w niewielkim stopniu ulegnie zmianie, pozostając nadal przekształconym antropogenicznie krajobrazem miejskim.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Ze względu na realizację zadań o lokalnym i krótkotrwałym oddziaływaniu istnieje znikome prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

W zakresie zagrożenia dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, na terenie miasta można określić następujące obszary ryzyka:

- szereg nierozwiązanych problemów dotyczących stanu infrastruktury,
- sposób zagospodarowania istniejących terenów miasta.

Planowane przedsięwzięcia w ramach Programu Rewitalizacji koncentrują się na poprawie istniejącej zabudowy i infrastruktury, czy zagospodarowania wybranych obszarów miasta. Ryzyko związane z zakresem planowanych prac jest niewielkie i związane przede wszystkim z krótkotrwałym oddziaływaniem podczas realizacji inwestycji. Ewentualne uciążliwości, związane z realizacją ww. przedsięwzięć (m.in. emisja zanieczyszczeń do powietrza, wody, ziemi, hałas, drgania, itp.) oraz ich zakres, nie będzie stwarzać zagrożenia dla ludzi i środowiska w fazie realizacji, jak i eksploatacji.

3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Miasto Gołdap posiada kilka zabytków. Występują tu zespoły architektoniczne o wysokiej wartości historycznej. Tereny objęte Programem są obszarami zurbanizowanymi i silnie przekształconymi, przez które przebiegają ważne i często będące pod ochroną prawną korytarze ekologiczne, łączące różne ekosystemy położone wokół miasta. W granicach miasta występują również chronione gatunki roślin i zwierząt, a także tereny zielone, istotne z punktu widzenia tworzenia przyjaznych miejsc dla człowieka i różnych gatunków flory i fauny.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Na terenie miasta lub w bezpośrednim sąsiedztwie z nim znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- park krajobrazowy Puszczy Rominckiej

- **rezerwaty:**

Rezerwat Mechacz Wielki

Rezerwat „Torfowisko na Tatarskiej Górze”

- **obszary chronionego krajobrazu:**

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Szeskich

Obszar Chronionego Krajobrazu Grabowo

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Gołdapy i Węgorapy

Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Rominckiej

Obszar Chronionego Krajobrazu Błędzianki

- **pomniki przyrody :**

dąb szypułkowy o obwodzie pnia 320cm w Gołdapi przy ul. Malarskiej

dąb szypułkowy o obwodzie pnia 320cm w Gołdapi przy ul. Paderewskiego

dąb szypułkowy o obwodzie pnia 401cm w Gołdapi przy Placu Zwycięstwa

klon zwyczajny o obwodzie pnia 270 cm w Gołdapi w parku przy Placu Zwycięstwa

klon zwyczajny o obwodzie pnia 294 cm w Gołdapi przy ul. Wolności

grupa 21 drzew jarzębów szwedzkich, park osiedlowy w Gołdapi przy ul.

Kościuszki

- **zespół przyrodniczo-krajobrazowy:**

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Gołdapska Struga

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Tatarska Góra

- stanowisko dokumentacyjne -

- **obszary Natura 2000**

Puszcza Romincka PLH (280005) SOOS

Żadna z tych form nie będzie podlegała bezpośredniemu oddziaływaniu w wyniku realizacji zadań objętych Programem Rewitalizacji. Przewiduje się, że pośrednie oddziaływanie będzie miało pozytywny wpływ na te obszary poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

10-561 Olsztyn, ul. Żołnierska 16,
centrala 89 524 83 00, faks 89 679 16 99 e-mail:

Olsztyn, dnia 22.06.2015 r.

ZNS.9082.2.52.2015.AZ

OPINIA

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.), art. 46 pkt 1, art. 54 ust. 1, art. 56, art. 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), po zapoznaniu się z dokumentacją przedłożoną przy wniosku znak: WWP.6.62.18.2015.MP(6663) z dnia 18.06.2015 r. (data wpływu 18.06.2016 r.) Pana Włodzimierza Szelażka – Prezesa Zarządu Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, występującego w imieniu Stowarzyszenia Miast Cittaslow – w sprawie zaopiniowania projektu „Programu rewitalizacji sieci Miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

pozytywnie opiniuje projekt „Programu rewitalizacji sieci Miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 18.06.2015 r. znak: WWP.6.62.18.2015.MP(6663) Pan Włodzimierz Szelażek – Prezes Zarządu Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, występujący w imieniu Stowarzyszenia Miast Cittaslow – zwrócił się do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o zaopiniowanie projektu „Programu rewitalizacji sieci Miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”.

Przedmiotowy Program jest opracowaniem kwalifikującym się do dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko (zgodnie z art. 51 ust. 1 ww. ustawy). Zgodnie z art. 54 ust. 1, w związku z art. 56 oraz art. 58 tej ustawy, projekt dokumentu poddaje się opiniowaniu m.in. przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Z uwagi na lokalizację obszaru objętego programem w przedmiotowej sprawie właściwym miejscowo jest Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 53 ww. ustawy, został uzgodniony przez WMPWIS opinia z dnia 12.08.2014 r. znak: ZNS.9082.2.41.2014.AZ.

Do sieci miast Cittaslow należą miasta: Berezowo, Biskupiec, Bisztynek, Dobrze Miasto, Goldap, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Pasym, Reszel oraz Ryn. Są to miasta, które w istotny sposób odczuwają problemy społeczne oraz gospodarcze

i podjęły wspólną inicjatywę ograniczenia ich skutków, a także tworzenia warunków do eliminowania przyczyn ich powstawania. W tym celu przystąpiły do opracowania „Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”.

„Program rewitalizacji sieci miast Cittaslow (...)” jest wieloletnim programem działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju. Będzie on realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez miasta Sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem głównym „Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow województwa warmińsko – mazurskiego” jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia oraz do wzrostu spójności społecznej i aktywizacji społeczności lokalnych. Celem programu jest również zainicjowanie przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, które zainicjują proces wyprowadzenia wyznaczonych obszarów ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do ich rozwoju.

Miasta województwa warmińsko-mazurskiego, należące do sieci Cittaslow, w ramach przedmiotowego Programu zaplanowały na lata 2014-2020 realizację szeregu inwestycji zmierzających do poprawy jakości życia lokalnych społeczności, w tym zmniejszenia zjawiska ubóstwa na ich terenie. Zaplanowane do realizacji działania ukierunkowane są na:

- wspieranie nadawania i przywracania funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych zdegradowanym obszarom miejskim,
- rewaloryzację, modernizację, adaptację istniejącej zabudowy,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz działania związane z ochroną zabytków,
- rozwój przestrzeni publicznych poprzez podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych przestrzeniom, z uwzględnieniem ich tożsamości regionalnej.

Zaplanowane przedsięwzięcia infrastrukturalne będą powiązane z działaniami ukierunkowanymi na m.in. poprawę dostępu do usług publicznych i wsparcie edukacyjne. Działania będą finansowane zarówno ze środków własnych miast, jak również współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Po przeanalizowaniu przedłożonej dokumentacji WMPWIS stwierdza, że ustalenia „Programu rewitalizacji sieci Miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”, pod warunkiem, że zostaną one zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony środowiska, w tym zdrowia ludzi, nie budzą zastrzeżeń natury sanitarno-higienicznej.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji.

Zastępca
Warmińsko-Mazurskiego
Państwowego Wojewódzkiego
Inspektora Sanitarnego
[Podpis]
mgr inż. Małgorzata Kucharska

Otrzymują:

1. Warmińsko-Mazurska
Agencja Rozwoju Regionalnego
S.A. w Olsztynie
Plac Gen. Józefa Bema 3
10-516 Olsztyn
2. Aa

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

dla
Ponadlokalnego programu rewitalizacji
sieci miast Cittaslow

Barczewo

Biskupiec

Bisztynek

Dobrze Miasto

Goldap

Górowo
Iławeckie

Lidzbark
Warmiński

Lubawa

Nidzica

Nowe Miasto
Lubawskie

Olsztyn

Pasy

Reszel

Ryn

Olsztyn, maj 2015r.

SPIS TREŚCI

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym	4
2. Wprowadzenie	5
3. Opis analizowanego dokumentu	6
3.1 Cele analizowanego dokumentu	6
3.2 Powiązania z innymi dokumentami	9
3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu	11
4. Zakres prognozy	13
4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy	13
4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem	17
4.3 Horyzont czasowy oceny	18
4.4 Źródła danych	19
4.5 Rozpatrywane warianty	21
5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska	22
5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	22
5.1.1 Woda	22
5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady	23
5.1.3 Powietrze i klimat	24
5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność	25
5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe	26
5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie	27
5.2 Standardy jakości stanu środowiska	28
5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu	28
5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku	28
5.2.3 Normy jakości wód i gruntów	29
6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	30
6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem	30
6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna	30
6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne	30
6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie	31
6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych	32
6.1.5 Zasoby wód podziemnych	32
6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa	33

6.1.7	Gospodarka odpadami.....	33
6.1.8	Lasy i ochrona przyrody	33
6.1.9	Formy ochrony przyrody	34
6.1.10	Źródła promieniowania elektromagnetycznego.....	35
6.2	Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym.....	36
6.3	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie.....	37
6.4	Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów	38
7.	Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu	39
7.1	Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniem.....	39
7.2	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego	39
7.3	Opis rozwiązań alternatywnych.....	39
7.4	Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania	40
7.5	Przewidywane oddziaływania na środowisko.....	41
7.5.1	Oddziaływanie transgraniczne	42
7.6	Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów	42
8.	Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu	44
8.1	Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne	44
8.2	Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi.....	44
8.3	Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu.....	44
8.3.1	Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko.....	46
8.4	Zalecenia dla innych dokumentów	47
9.	Monitoring.....	49
9.1	Ocena i weryfikacja wskaźników	49
10.	Braki i trudności.....	52
11.	Spis tabel.....	53
12.	Spis rysunków.....	53
13.	Załączniki.....	53
13.1	Matryca oceny oddziaływania	53

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Wymagania prawne sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow¹ (tzw. oceny strategicznej oddziaływania na środowisko), zawarte są zarówno w dyrektywie europejskiej, jak i w polskich przepisach dotyczących ochrony środowiska.

Przedmiotem oceny był projekt Programu z kwietnia 2015r.

Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow to dokument długookresowy, który określa cele i działania rozwoju gmin należących do sieci miast Cittaslow.

Przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko projektu Programu odnosiła się do oceny wpływu przyjętych zadań na środowisko i jego zasoby.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

Celem Prognozy jest również identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w analizowanym dokumencie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji Programu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych zadań i działań zapisanych w Programie.

Przeprowadzona analiza wykazała, że wdrożenie Programu będzie miało zasadniczo pozytywny wpływ na środowisko i jego zasoby, a przyjęte założenia oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców miast.

Jednak w niektórych przypadkach realizacja zapisów Programu może powodować ujemny wpływ na określone elementy środowiska i mieszkańców miast. W większości przypadków, wpływ ten będzie chwilowy i/lub krótkotrwały i głównie związany z procesem budowlanym, który ma charakter lokalny. Te ewentualnie negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

Analizowany projekt Programu w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju miast. Po rozszerzeniu ich o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy, będzie można wskazywać ją jako dokument, zgodny z pozostałymi ważnymi i strategicznymi dokumentami wewnętrznymi gmin należących do sieci Cittaslow.

¹ dalej Programu

2. Wprowadzenie

Podstawą prawną wykonania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu są zapisy ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko², która wprowadza do polskiego prawodawstwa zapisy Dyrektywy Parlamentu i Rady Europy Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów na środowisko (tzw. Dyrektywa SEA³). Przepisy ustawy odnoszą się również do zapisów Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska oraz Dyrektywy 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.

Prognozę wykonano w oparciu o projekt Programu z kwietnia 2015r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, organ opracowujący projekt Programu, wystąpił do właściwych organów w celu określenia zakresu wymaganego dla niniejszej prognozy:

- pismo z 30.06.2014r. znak WWP.6.6226.2014.AP/8618 do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- pismo z 30.06.2014r. znak WWP.6.62.27.2014AP(8619) do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie.

Powyższe organy ustaliły zakres informacji, zgodny z art. 51 ust.2 UOOS:

- pismo RDOŚ znak WOOS.411.56.2014.MT z 07.07.2014r.,
- pismo WMPIS znak ZNS.9082.2.41.2014.AZ z 12.08.2014r.

Przygotowana prognoza powinna być poddana konsultacjom społecznym wraz z opracowanym projektem Programu.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie ww. organów oraz rozpatrzyć uwagi i wnioski zgłoszone w wyniku udziału społeczeństwa w procesie konsultacji społecznych.

Następnie, po zatwierdzeniu projektu dokumentu, powinien on być udostępniony społeczeństwu wraz z informacją w jaki sposób ocena środowiskowa została uwzględniona.

² zwanej dalej UOOS

³ zwanej dalej DSEA

3. Opis analizowanego dokumentu

3.1 Cele analizowanego dokumentu

Program określa cel nadrzędny działań rewitalizacyjnych:

wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, lepsza jakość życia społeczności zamieszkującej obszary problemowe

Mając wyznaczony cel nadrzędny, określono cele szczegółowe i działania:

1. Cel operacyjny 1

Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji

1.1. Kierunki działań

- wdrożenie kompleksowej koncepcji służącej ukierunkowanemu rozwojowi całego przedmiotowego obszaru;
- stworzenie efektywnego systemu zarządzania w celu realizacji procesu rewitalizacji.

2. Cel operacyjny 2

Ochrona dziedzictwa kulturowego

2.1. Kierunki działań

- zabezpieczenie i ochrona zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego.

3. Cel operacyjny 3

Poprawa jakości środowiska naturalnego

3.1. Kierunki działań

- poprawa efektywności energetycznej budynków;
- poprawa świadomości ekologicznej i proekologicznych postaw mieszkańców;
- promowanie ekologicznych środków komunikacji.

4. Cel operacyjny 4

Wzmocnienie lokalnej gospodarki

4.1. Kierunki działań

- stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju funkcji handlowo-usługowych;
- poprawa warunków dla rozwoju turystyki, lokalnego handlu detalicznego i gastronomii poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej;
- stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających rozwój spółdzielni socjalnych, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

5. Cel operacyjny 5

Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej

5.1. Kierunki działań

- przezwyciężenie występującego na obszarze „stanu kryzysowego” poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych,
- przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne,
- poprawa jakości i warunków życia mieszkańców,
- zwiększenie spójności społecznej poprzez eliminowanie ubóstwa, ograniczanie nierówności społecznych, zwiększenie zatrudnienia i integracji społecznej,
- podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup marginalizowanych, a przez to zwiększanie kreatywności mieszkańców, ich zdolności do innowacji,
- rozwój zdolności adaptacyjnych w kontaktach społecznych i gospodarczych, poprzez odpowiedni system opiekuńczy i edukacyjny oraz mobilizację i aktywizację ludności obszarów zdegradowanych,
- wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy,
- modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej,
- zachowanie i rewitalizacja budynków oraz obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych,
- poprawa bezpieczeństwa i zmniejszenie przestępczości,
- poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta,
- kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych;
- rewitalizacja i modernizacja ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych;
- rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej.

6. Cel operacyjny 6

Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej

6.1. Kierunki działań

- zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego i zgodnego współistnienia funkcji użytkowych obszaru jako miejsca zamieszkania i pracy;
- poprawa jakości obiektów mieszkalnych oraz otoczenia mieszkaniowego.

7. Cel operacyjny 7

Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury

7.1. Kierunki działań

- rewitalizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą;
- dostosowanie ich wyposażenia do nowoczesnych standardów;
- wspieranie współpracy między podmiotami edukacyjnymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń;
- dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- wspieranie i animowanie inicjatyw służących wzmocnieniu kompetencji społecznych i zawodowych, dzięki którym mieszkańcy miast objętych programem będą mogli stać się bardziej konkurencyjni na rynku pracy.

8. Cel operacyjny 8

Poprawa infrastruktury socjalnej

8.1. Kierunki działań

- wzmocnienie i poprawa oferty wypoczynkowej dzięki modernizacji obiektów i terenów sportowo-rekreacyjnych;
- poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów;
- modernizacja i rozbudowa placówek socjalnych i obiektów użyteczności publicznej.

9. Cel operacyjny 9

Tworzenie i wspieranie sieci społecznych

9.1. Kierunki działań

- przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu;
- wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.).

W ramach Programu, jako działania umożliwiające realizację założonych celów, wypracowano i wskazano zintegrowane projekty inwestycyjne. Wykaz tych projektów, zgodny z ww. celami, umożliwił autorom Prognozy lepsze określenie potencjalnych oddziaływań. Należy przy tym zaznaczyć, że zakres prognozy nie może i nie zastępuje oceny oddziaływania poszczególnych projektów na środowisko przeprowadzanych na podstawie właściwych przepisów na etapie ich przygotowania do realizacji.

3.2 Powiązania z innymi dokumentami

Prace nad Programem były determinowane poprzez inne dokumenty planistyczno-strategiczne. Zadania oraz działania określone w Programie musiały być w dużej mierze komplementarne i spójne z tymi dokumentami lub też wprost z nich wynikać.

Założone zadania w Programie są zgodne z założeniami i celami **Strategii Rozwoju Kraju 2020**, w tym w szczególności z następującymi priorytetowymi kierunkami interwencji:

- I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego,
- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki,
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami,
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej,
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska,
- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych,
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.

Program realizuje bezpośrednio również cele zawarte w **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności** poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, przeciwdziałaniu ubóstwa i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu jednocześnie dążąc do przyspieszenia rozwoju gminy, przeciwdziałania marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych. Tym samym, umożliwia to również realizację celów Strategii Lizbońskiej, kładących duży nacisk na wzmocnienie spójności społecznej.

Gminy należące do sieci Cittaslow podejmując się realizacji działań, ujętych w Programie i rozumianych jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w ich miastach, przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego.

Program odpowiada także stawianym celom w **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. Poprzez swoje działania wpłynie on na poprawę zagospodarowania przestrzennego i planowania przestrzennego w skali gminy i regionu.

Założenia i przyjęte cele Programie wpisują się również w realizację zapisów **Strategii Długofalowego Rozwoju Sektora Mieszkaniowego na lata 2005-2025**, której cele strategiczne odnoszą się do realizacji zadań na płaszczyznach odpowiadających podstawowym obecnie deficytom cywilizacyjnym w mieszkalnictwie.

Realizacja działań Programu pozwoli na także na zwiększenie atrakcyjności gmin i całego Regionu, a także wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym, co będzie zgodne z założeniami **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury 2004-2013** wraz z **Uzupełnieniem Strategii na lata 2004-2020**.

Także na poziomie regionalnym Program wpisuje się w realizację najważniejszych dokumentów strategicznych dla województwa warmińsko-mazurskiego:

- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025**

Program dąży do wyrównywania standardów europejskich. To przykład dostosowania lokalnej gospodarki do funkcjonowania systemu gospodarczego. Ma zapewnić m.in. mieszkańcom gmin współczesne standardy obsługi ludności doprowadzając do zmniejszenia różnic społecznych i gospodarczych.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**

Realizacja działań przyjętych w Programie umożliwi osiągnięcie celu nadrzędnego jakim jest „*ukształtowanie rozwoju przestrzennego województwa tak, by było to atrakcyjne, przyjazne i wyjątkowe miejsce zamieszkania, wypoczynku oraz rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju i Europie*”.

- **Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018 oraz Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016**

Zgodność Programu z ww. dokumentami przejawia się w m.in. punkcie: ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody; dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski oraz ochrona klimatu.

- **Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2015**

Zgodność Programu przejawia się w obszarze: Ochrona dziedzictwa kulturowego, Cel szczegółowy: Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego.

- **Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim**

Program wpisuje się w cel: Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.

Autorzy Programu wskazali również zgodność z poszczególnymi lokalnymi dokumentami strategicznymi:

- Strategią rozwoju Gminy Barczewo na lata 2015-2025
- Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Biskupiec
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Bisztynek
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobre Miasto na lata 2009-2018
- Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gołdap do roku 2025
- Strategią Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie na lata 2014-2021
- Strategią rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025
- Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Lubawy do 2025 roku
- Strategii rozwoju Gminy Nidzica na lata 2014-2022
- Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Olsztynek
- Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Pasym
- Strategią Rozwoju Gminy Reszel do 2020 roku
- Strategią rozwoju Miasta i Gminy Ryn na lata 2010-2020

3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu

Program jest złożonym dokumentem obejmującym działania na obszarze 14 miast. W związku z realizacją celów sieci Cittaslow oraz koordynacji całego dokumentu, w Programie założono, że funkcję Koordynatora Programu pełnić będzie Stowarzyszenie Polskich Miast Sieci Cittaslow. Założono również, że Stowarzyszenie może zlecić wykonywanie określonych obowiązków podmiotom zewnętrznym.

Koordynator Programu będzie odpowiadał za wdrożenie całego Programu, a do jego zadań będzie należało w szczególności:

- zatwierdzenie Programu po zatwierdzeniu jego części składowych przez gminy;
- podpisanie umowy z Instytucją Zarządzającą na realizację Programu;
- dokonywanie okresowej aktualizacji Programu;
- co najmniej raz na pół roku zebranie od gmin informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i sporządzenie raportu z realizacji Programu, a następnie przekazanie go do Instytucji Zarządzającej.

Za realizację zadań w zakresie poszczególnych miast sieci Cittaslow odpowiedzialne będą właściwe gminy. Do ich zadań będzie należało w szczególności:

- zatwierdzenie Programu w zakresie danego miasta;
- zapewnienie udziału społeczeństwa na każdym etapie wdrażania zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych;
- przygotowanie dokumentów aplikacyjnych zgodnie z wytycznymi do danego konkursu oraz realizacja poszczególnych projektów;

- nadzorowanie procesu aplikowania o środki i realizację projektów w przypadku, gdy o ośrodki aplikować będą inni wnioskodawcy niż gminy;
- zgłaszanie do Koordynatora Programu konieczności aktualizacji Programu;
- bieżącej analizie stopnia realizacji zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych;
- przekazywania raz na pół roku do Koordynatora Programu informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych projektów wchodzących w skład zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

System realizacji Programu ściśle zależy od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych. Ma na niego również wpływ aktywność oraz skuteczność działań partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz samych mieszkańców miast. Wszystkie te podmioty mogą same wspierać zaplanowane działania i właśnie dlatego, właściwe wdrażanie Programu wymaga skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację.

4. Zakres prognozy

4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy

Przeprowadzenie prognozy oddziaływania na środowisko w ramach postępowania strategicznej oceny oddziaływania dla planów i programów polega m.in. na identyfikacji możliwych do ustalenia skutków środowiskowych oraz zapewnieniu uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych, ekonomicznych i społecznych we wczesnej fazie procesu podejmowania decyzji. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko umożliwia również analizę rozwiązań alternatywnych oraz wskazanie i włączenie wskaźników monitorowania skutków środowiskowych.

Celem Prognozy jest identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w Programie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji analizowanego dokumentu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych celów i działań zapisanych w Programie. Choć konieczne jest wyraźne podkreślenie, że rolą Prognozy nie jest zasadnicza zmiana Programu.

Jako punkt wyjścia przyjęto, że prace nad Prognozą powinny zapewnić/umożliwić:

- identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych realizacji Programu;
- identyfikację potencjalnych pól konfliktów przyrodniczo-przestrzennych;
- identyfikację sprzeczności z ustaleniami innych dokumentów programowych lub z wymogami prawa;
- wskazanie znaczących aspektów środowiskowych w poszczególnych obszarach Programu;
- identyfikację i eliminację tych celów, priorytetów i kierunków rozwoju, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa;
- wskazanie metod ograniczania negatywnych (ale akceptowalnych) oraz wzmacniania pozytywnych (preferowanych) skutków środowiskowych realizacji Programu;
- wskazanie rozwiązań alternatywnych, mogących zmniejszyć obciążenia środowiska;
- określenie listy wymogów koniecznych do spełnienia podczas realizacji przedsięwzięć przewidzianych w ramach Programu;
- określenie listy wskaźników pozwalających monitorować i oceniać realizację Programu;
- określenie obszarów niepewności i ryzyka opracowywanego Programu.

Uwzględniając istniejące ograniczenia, związane m.in. z poziomem uogólnienia danych i informacji wyjściowych, należy zwrócić uwagę na pewne kwestie:

- dokument jakim jest Program, bezpośrednio nie powoduje skutków środowiskowych;
- źródłem potencjalnych skutków środowiskowych będzie realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych;

- różne oddziaływania środowiskowe uwidaczniać się będą co najmniej w dwóch wymiarach:
  - przestrzennym – poprzez zmiany stanu środowiska,
  - systemowym – poprzez wpływ na możliwość realizacji wymogów zrównoważonego rozwoju,
- zmiany w środowisku są spowodowane wieloma czynnikami, przez co różne przedsięwzięcia mogą mieć zróżnicowany wpływ na środowisko;
- Prognoza nie może precyzyjnie określić skutków środowiskowych planowanych przedsięwzięć, tym samym odnosi się do rodzajów potencjalnych zdarzeń i dokonuje przede wszystkim oceny jakościowej skutków.

Niniejszą Prognozę opracowano wykorzystując metodykę opartą o analizę powiązań sieciowych, analizę zarządzania ryzykiem, ocenę ekspercką oraz w oparciu o najlepszą wiedzę i doświadczenie autorów. W pracy wykorzystano również wytyczne Komisji Europejskiej:

- Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE,
- Wytyczne nt. integracji zagadnień zmian klimatu i różnorodności biologicznej w ocenach strategicznych.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

W ramach analizy zakresu oddziaływania Programu, oceniono w jaki sposób planowane działania:

- 1) woda
  - a) będą miały wpływ na jakość wód powierzchniowych i/lub podziemnych wg przyjętych standardów
  - b) będą miały wpływ na system hydrogeologiczny
  - c) będą miały wpływ na zużycie zasobów wód
- 2) powierzchnia ziemi
  - a) pomogą chronić właściwości powierzchni ziemi
  - b) będą miały wpływ na tereny zanieczyszczone
  - c) będą promowały gospodarkę odpadami w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zmniejszeniem ilości deponowanych odpadów i likwidacji składowisk
- 3) powietrze, przeciwdziałanie zmianom klimatu
  - a) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń powietrza
  - b) będą prowadziły do redukcji emisji gazów cieplarnianych

- c) będą miały wpływ na poprawę efektywności energetycznej
  - d) będą miały wpływ na korzystanie ze źródeł odnawialnych
  - e) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń transportowych
- 4) fauna, flora, bioróżnorodność, obszary chronione (w tym obszary Natura 2000)
- a) będą wspierały przyjęte cele w zakresie zwiększenia bioróżnorodności
  - b) będą poprawiały jakość i/lub ilość obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów w sieci Natura 2000
- 5) krajobraz, dziedzictwo kulturowe (w tym zabytki, dobra materialne)
- a) będą miały wpływ na ochronę krajobrazu przed rozwojem terenów zurbanizowanych
  - b) będą wspierały ochronę bądź odtworzenie cennego krajobrazu kulturowego
  - c) będą ułatwiały ochronę dziedzictwa kulturowego
  - d) będą wspierały rozwój przestrzenny, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
  - e) będą podnosiły poziom ochrony przeciw naturalnym zagrożeniom
- 6) ludność, ochrona zdrowia
- a) będą umożliwiały zmniejszenie ekspozycji ludności na hałas
  - b) będą próbowały ograniczyć powiązane ze środowiskiem ryzyka dla zdrowia i życia

Analiza oddziaływania została przeprowadzona na najniższym, dostępnym szczeblu określonych w projekcie Programu działań. Przy identyfikacji elementów składowych planowanych działań i potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne, zastosowano metodę matrycową, dostosowaną do rodzaju i skali przedsięwzięć.

Zestaw przeanalizowanych kryteriów bazowych, objął kilkadziesiąt najważniejszych z punktu oddziaływania inwestycji na środowisko oraz wymogów ochrony środowiska. Opracowana matryca objęła 1 365 pól. Do opracowania matrycy przyjęto 7-stopniową skalę oceny oddziaływania planowanych działań w ramach Programu, które następująco zdefiniowano jako:

- *Wzmacniające (W)* – służące bezpośrednio ochronie środowiska;
- *Korzystne (K)* – istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko;
- *Potencjalnie Korzystne (PK)* – korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
- *Neutralne (N)* – nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
- *Potencjalnie Negatywne (PN)* – koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją przedsięwzięć, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);

- *Niekorzystne/Hamujące (H)* – realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie;
- *Konflikt (F)* – realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia.

Analiza objęła również w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji:

- czas oddziaływania:
  - *Chwilowe (CH)* – oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji;
  - *Krótkoterminowe (KR)* – oddziaływanie w czasie trwania inwestycji;
  - *Średnioterminowe (SR)* – oddziaływanie kilkuletnie;
  - *Długoterminowe (DR)* – oddziaływanie kilkunastoletnie;
  - *Stałe (ST)* – oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe;
- rodzaj oddziaływania:
  - *Bezpośrednie (BP)* – oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa;
  - *Pośrednie (PS)* – oddziaływanie przez czynnik pośredni;
  - *Wtórne (WT)* – oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś;
  - *Skumulowane (SK)* – oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami.

Opracowana matryca, stanowi załącznik do niniejszego Raportu. Przyjęta metoda analizy pól konfliktów, pozwala identyfikować potencjalne kolizje, a nie oceniać je w kategoriach rachunku kosztów-korzyści. Należy zatem zwrócić uwagę, że porównywanie ilości oraz próby zrównoważenia wskazań pozytywnych i negatywnych w celu ustalenia czy określone działanie bądź inwestycja jest mniej lub bardziej „przyjazna dla środowiska” jest nieuzasadnione. Mimo najlepszej wiedzy autorów Prognozy, możliwe jest wystąpienie potencjalnych konfliktów w przypadku realizacji niektórych działań w zakresie, dla których analiza celów nie wykazywała oddziaływań potencjalnie negatywnych.

Opis stanu środowiska, z uwzględnieniem planowanego przedsięwzięcia, przygotowany został w oparciu o dostępne wyniki monitoringu środowiska, prowadzone przez odpowiednie służby na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i poszczególnych miast.

Prognoza wielkości oddziaływania na środowisko sporządzona została w oparciu o wiedzę i doświadczenie autorów raportu, przy wykorzystaniu istniejących materiałów w zakresie skutków dla środowiska podobnych dokumentów oraz przedsięwzięć.

4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem

Obszar miast biorących udział w Programie zajmuje powierzchnię 117,37 km². Stanowi to 4,25% powierzchni całkowitej gmin.

Administracyjnie miasta położone są w 10 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (bartoszycki, giżycki, gołdapski, iławski, kętrzyński, lidzbarski, nidzicki, nowomiejski, olsztyński, szczycieński), przy czym największy obszar obejmuje miasto Gołdap (1 720,00 ha), a najmniejszy – miasto Bisztynek (216,00 ha).

Według danych GUS w roku 2013 miasta objęte Programem zamieszkiwało łącznie 119 039 osób (dane na koniec 2013 roku), z tego najbardziej zaludnione to Lidzbark Warmiński (16 352), a najmniej – Bisztynek (2 492). Stanowiło to 67,42% całkowitej populacji zamieszkującej na terenie gmin. Wskaźnik gęstości zaludnienia w miastach kształtuje się na poziomie ok. 1 014 osób/km², największy jest w Dobrym Mieście (2 181 osób/km²), a najmniejszy – w Pasymiu (167,06 osób/km²). Należy zaznaczyć, że wskaźnik gęstości na terenie wszystkich gmin wynosi 64 osób/km², przy czym najmniejszy wskaźnik obejmujący całą gminę ma gmina Ryn i wynosi on 29 osób/km².

Wszystkie miasta stanowią lokalne centra administracyjno-gospodarcze dla miejscowości położonych na terenie gminy oraz sąsiednich gmin.

To również miasta turystyczne, których główne atrakcje związane są z walorami przyrodniczymi czy istniejącymi, licznymi zabytkami. Charakteryzują się one także wyjątkowym charakterem architektonicznym, które wyróżnia się między innymi:

- występowaniem zespołów architektonicznych o wysokiej wartości historycznej,
- zachowanym historycznym układem urbanistycznym,
- dziedzictwem kulturowym i architektonicznym,
- bogatą przeszłością historyczną.

Niestety, nie wszystkie zabytki miast biorących udział w Programie, są znana, dobrze opisane i rozreklamowane dla celów turystycznych.

Program swoim zasięgiem obejmuje wyłącznie obszary miast, przy czym 4 miasta stanowią wyodrębnione gminy miejskie (Górowo Iławiecki, Lubawa, Lidzbark Warmiński oraz Nowe Miasto Lubawskie).

Lokalizację gmin, biorących udział w Programie, przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 1 Obszar oddziaływania Programu

Źródło: opracowanie własne

4.3 Horyzont czasowy oceny

W analizowanym dokumencie przyjęto okres programowania na lata 2014–2023.

W związku z powyższym, okres potencjalnych oddziaływań odniesiono do powyższego okresu, tj. do 2023r.

Rokiem bazowym do oceny aktualnej sytuacji przyjęto stan na dzień 31.12.2014r⁴.

⁴ W przypadku braku danych dla wskazanego punktu odniesienia, przyjęto ostatnie aktualne dane.

4.4 Źródła danych

W ramach analizy SEA wykorzystano aktualne przepisy prawa polskiego oraz wspólnotowego, raporty i sprawozdania o stanie środowiska, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Gminy, służb ochrony zabytków, literaturę fachową oraz m.in. następujące źródła danych:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- 2) Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- 3) Strategia Rozwoju Kraju 2020
- 4) Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
- 5) Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia Narodowa Strategia Spójności
- 6) Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006
- 7) Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”
- 8) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- 9) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006
- 10) II Polityka Ekologiczna Państwa
- 11) Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006; Ministerstwo Środowiska, 2000
- 12) Uchwała Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014”
- 13) Uchwała Nr 233 Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2006r. w sprawie krajowego planu gospodarki odpadami 2010
- 14) Uchwała Nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002r. w sprawie krajowego planu gospodarki odpadami
- 15) Uchwała Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”
- 16) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- 17) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- 18) Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej
- 19) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
- 20) Narodowa strategia rozwoju regionalnego
- 21) Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025
- 22) Krajowy Program Zwiększania Lesistości
- 23) Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

- 24) Krajowy Plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych
- 25) Krajowy Plan rozwoju mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do 2020 roku
- 26) Krajowy Plan Działań dot. efektywności energetycznej
- 27) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 28) Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- 29) Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- 30) Strategia rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski; Rada Programowa Porozumienia ZPP
- 31) Studium Diagnostyczne Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski
- 32) Ramowy Program Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski na lata 2001-2010
- 33) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025r.
- 34) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2020r.
- 35) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego
- 36) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego
- 37) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018
- 38) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014
- 39) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016
- 40) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- 41) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego, na lata 2007-2010
- 42) Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010
- 43) Wojewódzki program zwiększanie lesistości na lata 2001-2010
- 44) Regionalny program rozwoju rolnictwa na lata 2002-2006
- 45) Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego
- 46) studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin
- 47) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie poszczególnych gmin
- 48) Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ
- 49) Implementation of directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment
- 50) Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013

- 51) Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment
- 52) The SEA manual a sourcebook on strategic environmental assessment of transport infrastructure plans and programmes
- 53) A Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes
- 54) SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making
- 55) The Relationship between the EIA and SEA Directives – Final Report to the European Commission
- 56) Podstawy metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla potrzeb planowania przestrzennego
- 57) Zarządzanie obszarami Natura 2000
- 58) Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytoczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułów 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych.
- 59) Zarządzanie obszarami Natura 2000. postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG

4.5 Rozpatrywane warianty

Uwzględniając przyjętą metodykę, przeanalizowano planowane do realizacji w ramach Programu działania. Podczas oceny odniesiono się do panujących trendów oraz ewentualnego zaniechania planowanych działań (wariant „0”). Rozpatrywano również wariant zaproponowany w Programie oraz wariant najbardziej korzystny dla środowiska, tj. uwzględniający cele ochrony środowiska w poszczególnych dziedzinach oraz proponowane rekomendacje.

Warto zaznaczyć, że w przypadku wariantu „0” nastąpi rozproszenie działań, co może skutkować potencjalnymi konfliktami. Brak Programu dodatkowo utrudni koordynację działań oraz ograniczy możliwość współpracy administracji gmin z ich mieszkańcami, innymi instytucjami oraz podmiotami gospodarczymi, a tym samym hamować będzie rozwój gmin, również w zakresie środowiskowym.

5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Tłem do oceny projektu Programu są przyjęte cele ochrony środowiska na poziomie międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym. Dla potrzeb tego opracowania przyjęto priorytety wynikające z przepisów i umów międzynarodowych oraz krajowego prawa ochrony środowiska. Wśród tych najważniejszych wyzwań i zagrożeń⁵ można wymienić:

zagrożenie	priorytety
systematyczne ubożenie zasobów przyrodniczych i naruszenie zdolności ekosystemów do odbudowy i świadczenia określonych usług	zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
utrzymujący się wzrost temperatury	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych adaptacja do zmian klimatu
wzrost konsumpcji	poprawa procesów produkcyjnych zmiana wzorców społecznych zmniejszenie presji na środowisko
niekoordynowane planowanie przestrzenne i rozwój gospodarki	koordynacja i spójność polityk, strategii i działań

Oceniając po kolei stopień uwzględnienia wymogów, czy priorytetów ochrony środowiska określonych w dokumentach takich jak Strategia Lizbońska i Strategia Goeteborska czy w Siódmym Programie Działań w Zakresie Środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, można stwierdzić, że w odniesieniu do dziedzin, które stanowić będą pole działań w ramach Programie, nie występują zasadnicze rozbieżności.

Patrząc na ww. wyzwania i zagrożenia dla środowiska i gospodarki, przedstawione w Programie działania – co do zasady – obejmują je i wskazują rozwiązania, które mają ograniczyć oddziaływanie na środowisko.

5.1.1 Woda

Na poziomie międzynarodowym zagadnienia związane z ochroną wód oraz gospodarką wodną reguluje kilka konwencji:

- *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974r.*, która reguluje zagadnienia związane z kompleksową ochroną środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.

⁵ na podstawie Środowisko Europy 2010, Stan i prognozy, Synteza, EEA 2010

- *Konwencja Helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992r. (II Konwencja Helsińska).* Nowa Konwencja Helsińska wzmacnia zobowiązania stron w porównaniu do Konwencji z 1974 roku. Zgodnie z Art. 7 Konwencji Helsińskiej, każde przedsięwzięcie, które może mieć negatywny wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz powiadomienia Komisji Helsińskiej i państw stron, które mogą być narażone na transgraniczne oddziaływanie planowanej działalności.
- *Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych z 1992r.,* która określa zasady umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania i przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienia racjonalnego wykorzystania wód przez państwa będące członkami Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych.

Wspólnota Europejska dużą rolę przywiązuje także do ochrony wód. Kierunkową rolę w tym zakresie odgrywają *Ramowa Dyrektywa Wodna* wraz z wieloma dyrektywami córkami. Dyrektywa Wodna ustala wymagania jakościowe w stosunku do zrównoważonej gospodarki wodnej. Szczególnie istotne są zapisy *Dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* – ma ona na celu zredukować zanieczyszczenie wody wskutek niewystarczającego oczyszczania ścieków oraz *Dyrektywy wody pitnej*, która określa wartości graniczne dla zanieczyszczeń wody przeznaczonej do spożycia.

W obszarze ochrony wód morskich Parlament Europejski przyjął *Europejską Strategię Morską* oraz *Strategię Tematyczną na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego*.

5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady

Z ochroną powierzchni ziemi związanych jest wiele aspektów. Jednym z nich jest oszczędne gospodarowanie gruntem i powierzchnią ziemi, tak by minimalizować ilość dodatkowo zajmowanych powierzchni gruntów. Powyższe podejście jest także ważne z punktu korzystania z zasobów naturalnych, do czego odnosi się *Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych*, przyjęta przez Parlament Europejski w 2007r.

Istotnym elementem ochrony powierzchni ziemi jest również zapobieganie jej erozji. W tym zakresie ważną rolę odgrywa *Protokół w sprawie stosowania konwencji alpejskiej z 1991 roku w zakresie ochrony gleby*.

Bardzo ważne jest również unikanie wytwarzania odpadów i recyklingu odpadów. Podstawowym celem Wspólnoty Europejskiej jest unikanie wytwarzania odpadów, wspieranie ponownego ich wykorzystywania, recyklingu i utylizacji w celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Długoterminowym celem jest wdrożenie gospodarowania w ramach obiegu zamkniętego.

W Polsce cele w zakresie gospodarki odpadami określa obecnie *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014*.

5.1.3 Powietrze i klimat

Zwiększający się poziom zanieczyszczeń powietrza oraz stopniowych zmian klimatu, spowodował przyjęcie w 1992r. w Rio de Janeiro *Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych* w sprawie zmian klimatu, mającej na celu redukcję gazów cieplarnianych. Konsekwencją Konwencji było stopniowe podpisanie przez większość państw w 1997r. *Protokołu z Kyoto*, zakładającego redukcję emisji sześciu gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, HFCs, PFCs) w okresie 2008-2012 łącznie o 5% poniżej poziomu z 1990r. Unia Europejska początkowo zobowiązała się do redukcji gazów o 8%, by w późniejszym okresie (2007r.) zwiększyć swoje zobowiązania do co najmniej 20% w porównaniu z rokiem 1990 do roku 2020 (a nawet 30% o ile uda się uzyskać porozumienie międzynarodowe w tym zakresie).

Celem strategicznym *Polityki Klimatycznej Polski* jest współdziałanie Polski w dążeniach wspólnoty międzynarodowej do ochrony klimatu. Szczególnie w sektorach energetycznym, przemyśle, transporcie i gospodarce leśnej należy zredukować emisję gazów cieplarnianych. Działania w sektorze gospodarki leśnej powinny ponadto prowadzić do zwiększenia zdolności związania dwutlenku węgla. Cele ten ma być osiągnięty poprzez szereg działań w różnej perspektywie czasowej i na różnych poziomach władzy.

Warto też odnieść się do innych celów w tej dziedzinie, przyjętych na poziomie międzynarodowym. Takim dokumentem z pewnością jest *Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości*, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979r. Przedmiotem Konwencji jest ochrona człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza poprzez podejmowanie działań polegających na zapobieganiu powstawaniu, dążenie do ograniczenia zanieczyszczeń oraz jego zmniejszaniu, włączając w to transgraniczne zanieczyszczenie powietrza na dalekie odległości. Do Konwencji Genewskiej zostało sporządzonych 8 protokołów z czego Polska podpisała i ratyfikowała tylko jeden.

Inną ważną kwestię związaną z ochroną atmosfery, reguluje *Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej* (Konwencja Wiedeńska z 22 marca 1985 roku). Celem Konwencji jest regularne prowadzenie pomiarów zawartości ozonu w atmosferze, pomiarów promieniowania ultrafioletowego słońca – zakresu UV-B oraz badania skutków osłabienia warstwy ozonowej w środowisku.

Z realizacją ww. Konwencji związany jest bezpośrednio *Protokół Montrealski w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową* z 16 września 1987 roku. Celem Protokołu jest redukcja zużycia i produkcji substancji niszczących warstwę ozonową. Protokół zobowiązuje do redukcji zużycia i produkcji substancji zubażających warstwę ozonową zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Na poziomie Wspólnotowym warto odnieść się do:

- *Strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza*, która wytycza cele i działania w ramach polityki europejskiej na rzecz jakości powietrza do 2020r.
- *Dyrektywy w sprawie krajowych pułapów emisji*, która wyznacza na poziomie państw członkowskich pułapy (limity) emisji czterech najważniejszych czynników zanieczyszczających powietrze (tlenki azotu, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne i amoniak), szkodliwych dla zdrowia ludzi i środowiska.

- *Dyrektywy w sprawie jakości powietrza otaczającego i czystego powietrza dla Europy*, która jest jednym z głównych narzędzi w ramach strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza. Jest to zarazem pierwsza dyrektywa UE określająca limity stężeń PM_{2.5} (drobnych cząstek stałych).

Nie mniej istotne dla osiągnięcia zakładanych celów są również przepisy regulujące ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu (m.in. *Biała Księga 2011 Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*), zwiększenie efektywności energetycznej czy wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Na terenie całej Unii Europejskiej udział energii odnawialnej w stosunku do zużycia energetycznego ma wynieść do roku 2020 20 %.

W Polsce przyjęto za cel wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii z poziomu 2,6 % (2005) na 7,5 % w roku 2010, 9,0 % w roku 2015 i 15% w 2020r.

5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność

Bardzo dużą rolę w naszym życiu odgrywa przyroda i jej ogromna bioróżnorodność. Ochrona świata zwierząt i roślin jest treścią wielu umów międzynarodowych, m.in.:

- *Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe*, zwłaszcza jako środowisko bytowania ptactwa wodnego (tzw. *Konwencja Ramsarska*) z 2 lutego 1971r.). Celem Konwencji jest ochrona i utrzymanie obszarów wodno-błotnych (według konwencji, obszarami wodno-błotnymi są tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne naturalne, sztuczne stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących) wraz z populacją ptactwa wodnego zamieszkującego te tereny lub choćby czasowo na nich przebywającymi.
- *Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem* (tzw. *Konwencja Waszyngtońska*) z 3 marca 1973r. Celem Konwencji jest ochrona poprzez reglamentację i kontrolę międzynarodowego handlu dzikimi gatunkami roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, a także ich częściami i produktami z nich pochodzącymi.
- *Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych* (tzw. *Konwencja Berneńska*) z 19 września 1979r.). Celem Konwencji jest ochrona gatunków zagrożonych i ginących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw.
- *Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt* (tzw. *Konwencja Bońska*) z 23 czerwca 1979r. Celem Konwencji jest ochrona zagrożonych wyginięciem wędrownych gatunków dzikich ssaków, ptaków, gadów i ryb wymienionych w załącznikach I i II do Konwencji. Polskie prawo ochrony przyrody uwzględnia ochronę zwierząt gatunków wędrownych, a dla najbardziej zagrożonych gatunków wdrażane są krajowe programy ochrony, np. *Program ochrony nietoperzy* czy *Krajowy program ochrony ryb wędrownych*.

- *Konwencja o różnorodności biologicznej* sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992r. Celem Konwencji jest zachowanie i ochrona pełnej różnorodności form życia w biosferze poprzez ich ochronę i rozsądne, oszczędne użytkowanie. Ochrona różnorodności biologicznej jako elementu ochrony środowiska jest zagwarantowana w Polsce przez Konstytucję i liczne akty prawne.

Na poziomie Wspólnoty bardzo dużą rolę odgrywają:

- Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków z 1979r.
- Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992r.

które stanowią realizację powyższych zobowiązań międzynarodowych.

Dyrektywa Siedliskowa ma na celu ogólnoeuropejską ochronę dzikich gatunków, a także ma zapewnić powiązanie i ochronę tych siedlisk. Połączenie w sieciach ma służyć (od-)tworzeniu i rozwojowi współzależności ekologicznej a także wsparciu procesów rozprzestrzeniania się i ponownego osiedlania zwierząt. Dyrektywa ta tworzy sieć obszarów chronionych zwanych obszarami Natura 2000. Ten system chronionych obszarów uzupełniają tereny chronione dyrektywą ptasią. Przy tworzeniu tych obszarów wykorzystano założenia i wyniki projektu CORINE, zwłaszcza CORINE Biotopes, wskazującego najcenniejsze ostoje przyrody o znaczeniu europejskim.

Istotnym dla ochrony bioróżnorodności jest rozwój i ochrona lasów. W tym zakresie Komisja Europejska przyjęła w roku 1998 *Strategię leśną*, poprzez którą Komisja zamierza wspierać zrównoważony rozwój lasów.

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony flory i fauny oraz bioróżnorodności wyznaczają:

- Krajowa Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z Programem Działań,
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działań,
- Polityka Leśna Państwa.

5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe

Różne aspekty związane z ochroną krajobrazu reguluje na poziomie międzynarodowym *Europejska konwencja Krajobrazowa* z 2000r. W Konwencji tej Wspólnota Europejska uznała, że krajobraz stanowi ważny składnik jakości życia ludzi we wszystkich miejscach: w obszarach miejskich, na wsi, w obszarach o wysokim stopniu degradacji, a także w obszarach o wysokiej jakości, w obszarach uznawanych za niezwykle piękne i obszarach codziennych. Celem Konwencji jest promowanie ochrony, zarządzania i planowania krajobrazem, a także organizacja współpracy europejskiej w zakresie kwestii krajobrazowych.

W szczególności istotne zapisy dotyczące środowiska miejskiego znalazły się w *Strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego* przyjętej w 2006r. przez Komisję Europejską.

Biorąc pod uwagę że dziedzictwo kulturalne i dziedzictwo naturalne są coraz bardziej zagrożone zagładą, także wobec zjawiska zmian i zniszczeń, jakie niesie ewolucja społeczna i gospodarcza, zważywszy, że zniszczenie lub uszkodzenie dobra należącego do dziedzictwa kulturalnego lub naturalnego stanowi groźne zubożenie dziedzictwa wszystkich narodów świata Konferencja

Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) w 1972r. przyjęła *Konwencja w sprawie Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego*.

W ramach Konwencji za „dziedzictwo kulturowe” uznaje się:

- zabytki: dzieła architektury, rzeźby i malarstwa monumentalnego, elementy i formacje o charakterze archeologicznym, napisy groty i zgrupowania tych elementów, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które z racji ich architektury, ich jednorodności lub ich integracji w krajobrazie przedstawiają wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki, miejsca zabytkowe (sites): dzieła człowieka lub dzieła łączne człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

zaś „dziedzictwo naturalne”:

- pomniki przyrody składające się z formacji fizycznych lub biologicznych, albo zgrupowania takich formacji przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia estetycznego lub naukowego,
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy ściśle rozgraniczone, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt lub roślin, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauki, albo konserwacji,
- miejsca krajobrazowe (sites naturels) oraz strefy naturalne ściśle rozgraniczone, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauk, konserwacji lub wrodzonego piękna.

Aspekty ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dóbr kultury regulują również *Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i narodowego* (Paryż 1972r.), *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy* (Granada 1985r.) czy *Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego* (La Valetta 1992r.).

5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie

Ochrona zdrowia jest ściśle związana z ochroną środowiska, stanowiąc składnik różnych dziedzin ochrony środowiska. W praktyce wszystkie cele ochrony w poszczególnych dziedzinach (m.in. klimat/powietrze, woda, ziemia, gospodarka odpadami, ochrona wód), odnoszą się w sposób bezpośredni bądź pośredni do celu ochrony ludzkiego zdrowia.

Również od samego początku powstania, polityka Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska uwzględniała aspekty zdrowotne. W celu rozwiązania tego złożonego zagadnienia, Komisja Europejska w 2003r. ogłosiła „Europejską Strategię Środowiska i Zdrowia”, która opiera się na zintegrowanym podejściu do problemów zdrowia środowiskowego. Działania podejmowane w ramach wdrażania tej strategii stanowią uzupełnienie prac toczących się w dziedzinie ochrony środowiska.

Istotną kwestią, związaną z ochroną zdrowia i środowiska jest ograniczanie oddziaływania hałasu. Kwestie związane z hałasem reguluje dyrektywa 2002/49/WE odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

5.2 Standardy jakości stanu środowiska

5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu

Na właściwy stan jakości powietrza składa się wiele czynników. Dopuszczalne poziomy niektórych substancji w powietrzu oraz dopuszczalne ich odchylenia są normowane przez stosowne regulacje prawne. Wśród nich można wymienić m.in.:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r. poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r. poz.1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010r. Nr 16, poz. 87),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2014r., poz. 1546 z późn.zm.).

5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku

Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku określają szczegółowo:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014r., poz.112).

Oceniając klimat akustyczny należy brać pod uwagę również higieniczny aspekt wpływu hałasu na człowieka, kiedy przekroczenie poziomów progowych, powodować może ryzyko utraty zdrowia.

Państwowy Zakład Higieny opracował na podstawie badań ankietowych, skalę subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego, przyjmując wartości:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość $52 < LA_{eq} < 62$ dB
- duża uciążliwość $63 < LA_{eq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB

W analizie klimatu akustycznego w zakresie hałasu komunikacyjnego, można stosować dodatkowo skalę pomocniczą.

Tabela 1 Skala pomocnicza uciążliwości hałasu

Opis warunków	LAeq [dB]	
	Dzień	Noc
Pełny komfort akustyczny	<50	<40
Przeciętne warunki akustyczne	50-60	40-50
Przeciętne zagrożenie akustyczne	60-70	50-60
Wysokie zagrożenie	>70	>60

Źródło: na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego, WIOŚ Olsztyn

5.2.3 Normy jakości wód i gruntów

Normy w zakresie jakości wód określają m.in.:

- ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 469),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014r., poz. 1800),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. Nr 176, poz. 1455),

Normy zaś w zakresie jakości gleby i jakości ziemi określają m.in. następujące przepisy:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165, poz. 1359).

6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem

6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym wg Kondrackiego obszar objęty Programem położony jest w obrębie dwóch prowincji: Niżu Środkowoeuropejskiego i Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, dalej – dwóch podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckie oraz Pojezierza Wschodniobałtyckie i w dalszej kolejności makroregionów:

- Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (mezoregion Garb Lubawski, Dolina Drwęcy),
- Nizina Staropruska (mezoregion Wzniesienia Górowskie),
- Pojezierze Mazurskie (mezoregion Pojezierze Olsztyńskie, Pojezierze Mrągowskie, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich, Kraina Węgorapy)
- Nizina Północnomazowiecka (mezoregion Wzniesienia Mławskie).

Na obszarze objętym Programem dominuje krajobraz młodoglacjalny, powstały podczas ostatniego zlodowacenia - „vistulianu”. Jest on mocno zróżnicowany dzięki występowaniu kilku rodzajów form polodowcowym. Najszerszej występuje tzw. wysoczyzna morenowa typu falistego, wzgórza i pagórki morenowe. Pamiątką po ustępującym lądolodzie z okresu zlodowacenia bałtyckiego są również liczne na omawianym terenie jeziora. Obszar objęty Programem charakteryzuje się znacznie urozmaiconą hipsometrią.

Oprócz form naturalnych na terenie gmin występują także formy powstałe w wyniku działalności człowieka. Są to nasypy budowlane, drogowe i kolejowe oraz wyrobiska poeksploatacyjne, a także wysypiska gruzu.

6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne

Miasta ujęte w Programie położone są zasadniczo w mazurskiej dzielnicy klimatycznej. Klimat opisywanego terenu należy do typu klimatu pojeziernego, odznaczającego się cechami przejściowymi od klimatu kontynentalnego do klimatu morskiego. Różnorodność klimatu wyraża się w znacznych wahanach temperatury i opadów w tych samych miesiącach poszczególnych lat. Średnie roczne temperatury wynoszą 7°C; średnia półrocza zimowego – 0°C, a półrocza letniego - 14°C.

Długość bezmroźnego okresu wynosi średnio 125 dni. W pierwszej połowie maja niemal corocznie występują przymrozki. Średnie sumy roczne opadów wynoszą ok. 550 mm, z przewagą opadów półrocza letniego. Średnia liczba dni z opadem wynosi około 160-170 rocznie.

Okres wegetacyjny trwa około 160-190 dni i znacznie różni się w poszczególnych latach, nawet o kilka tygodni. Dominujące są wiatry zachodnie, północno-zachodnie i południowo-zachodnie, które często uzyskują znaczne prędkości (nawet do 17 m/s).

W objętych opracowaniem miastach głównymi źródłami zorganizowanej emisji są procesy energetycznego spalania paliw, z ciągle niewielkim udziałem paliw ze źródeł odnawialnych oraz – w mniejszym stopniu – z emisją z procesów technologicznych. Wśród tych ostatnich większa emisja związana jest z funkcjonującymi zakładami przemysłowymi. Na terenie miast systematycznie zwiększa się ilość instalacji, które wykorzystują odnawialne źródła energii.

Spośród źródeł zorganizowanej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, pochodzącej z procesów energetycznego spalania paliw, czołowe miejsce zajmuje ciepłownictwo. Na terenie miast ciepło jest pozyskiwane w wyniku spalania głównie gazu ziemnego i węgla. Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma położenie również miast przy głównych szlakach komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna oddziałuje szczególnie w ich centrum i jest zwiększona przede wszystkim w miesiącach letnich – również na głównych trasach międzymiastowych i obwodnicach.

Na podstawie danych pochodzących z badań WIOŚ (na podstawie raportu „Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim w 2014 roku”), można wnioskować, że stan powietrza na terenie miast jest dobry, jedynie lokalnie mogą występować sytuacje niekorzystne dla zdrowia mieszkańców ze względu na przekroczenia niektórych substancji, np. benzo(a)pirenu w pyłe PM10.

6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie

Jednym z najistotniejszych obecnie czynników determinujących jakość środowiska stanowi hałas. Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Na terenie miast komunikacja, a zwłaszcza komunikacja drogowa, stanowi podstawowe źródło hałasu. Jedną z głównych przyczyn zwiększającego się w ostatnich latach zagrożenia hałasem jest intensyfikacja ruchu drogowego. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy głównie od natężenia ruchu, struktury strumienia pojazdów, prędkości pojazdów, rodzaju i stanu technicznego nawierzchni, stanu technicznego pojazdów oraz odległości zabudowy od drogi.

Przez większość miast przebiegają ważne i mocno obciążone ciągi komunikacyjne, w tym najważniejsze – drogi krajowe nr 7, 15, 16, 51, 53, 59, 65.

Na uciążliwość hałasu w miastach i ciągach drogowych wpływa głównie nieodpowiedni stan nawierzchni dróg, wzrastający udział samochodów ciężarowych w ruchu, niezadowolający stan techniczny pojazdów, brak ekranów dźwiękochłonnych izolujących otoczenie dróg tranzytowych, przekraczanie dopuszczalnej ładowności.

Zagrożenie hałasem przemysłowym związane jest przede wszystkim z niewłaściwą lokalizacją zabudowy mieszkaniowej względem zakładów przemysłowych i usługowych (lub z niewłaściwą lokalizacją zakładów przemysłowych i usługowych względem zabudowy mieszkaniowej).

6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych

Udział wód powierzchniowych na obszarze miast sięga średnio 3,8%, przy czym należy zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie poszczególnych obszarów: max. udział to 14,0% (Pasym), a min. – 0% (Biszynek) – podobny średni odsetek udziału wód powierzchniowych można odnieść również do całych obszarów gmin (3,8%), natomiast max. wynosi 10,8% (Ryn), zaś min. udział 0,4% (Lubawa).

Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie miast należą do dwóch systemów rzecznych: Wisły oraz Pregoty. Wśród najważniejszych cieków przepływających przez miasta ujęte w Programie, można wymienić największe rzeki naszego Regionu: Łynę i Drwęcę wraz z ich dopływami. Należy przy tym zaznaczyć, że oba cieki są wskazane na pewnych odcinkach, jako obszary zagrożone podtopieniami. Dotyczy to m.in. Łyny na odcinku Dobrego Miasta i na początku granic Lidzbarka Warmińskiego, a także Drwęcy na odcinku Nowego Miasta Lubawskiego.

Oprócz naturalnych cieków, odwadnianie prowadzi się poprzez cieki i rowy melioracyjne do rzek i jezior regionu.

Wśród największych zbiorników, które występują w granicach miast, należy wymienić: jez. Ryńskie (Ryn), jez. Gołdap (Gołdap), jez. Krakusy (Biskupiec), jez. Jemiołowo (Olsztynek), jez. Kalwa (Pasym), jez. Leleskie (Pasym).

6.1.5 Zasoby wód podziemnych

Zgodnie z podziałem regionalnym wg B. Paczyńskiego (Atlas hydrologiczny Polski 1995 r), obszar objęty Programem znajduje się w 3 regionach hydrogeologicznych: regionie mazowieckim, mazurskim oraz mazursko-podlaskim. Na tym obszarze występują następujące zbiorniki wód podziemnych udokumentowane:

- nr 214 Działdowo – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych i w dolinach kopalnych (Nidzica)
- nr 212 Olsztynek – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Olsztynek)
- nr 205 Subzbiornik Warmia – trzeciorzęd, kreda (Lidzbark Warmiński, Biszynek, Reszel, Dobre Miasto)
- nr 208 Zbiornik międzymorenowy Biskupiec – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Biskupiec)
- nr 213 Zbiornik międzymorenowy Olsztyn – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych (Barczewo, Pasym)
- nr 206 Wielkie Jeziora Mazurskie – utwory czwartorzędu w sandrach i w utworach międzymorenowych (Ryn)

oraz zbiornik nieudokumentowany:

- nr 202 Sandr Gołdap – utwory czwartorzędu w sandrach (Gołdap).

6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa

Miasta objęte Programem posiadają własne ujęcia wód, z których dostarczana jest m.in. woda do gospodarstw domowych w ilości 3 498 200,00 m³/rok. Woda wymaga uzdatniania. Na terenie miast występują również zakładowe ujęcia wód podziemnych. Na terenie miast średnio ok. 97% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej (najwyższy wskaźnik 99,55% ma Dobre Miasto, najniższy 82,43% – Nowe Miasto Lubawskie).

Miasta są skanalizowane, a stopień skanalizowania obejmuje średnio ok. 90% mieszkańców (najwyższy wskaźnik 96,27% ma Dobre Miasto, zaś najniższy 60,98% – Nowe Miasto Lubawskie). Warto zaznaczyć, że część kanalizacji jest ogólnospławna i jest w złym stanie technicznym. Wszystkie miasta, oprócz Barczewa, które odprowadza ścieki do oczyszczalni ścieków w Olsztynie, posiadają własne oczyszczalnię ścieków.

6.1.7 Gospodarka odpadami

Wszystkie miasta realizują obowiązujące cele w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z przyjętym Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Część z nich należy do celowych związków gmin, które prowadzą gospodarkę odpadami.

Gospodarczo, w zdecydowanej większości, wykorzystywane są odpady głównie z rolnictwa i przetwórstwa żywności, przetwórstwa drewna i produkcji mebli.

6.1.8 Lasy i ochrona przyrody

Obszar województwa warmińsko-mazurskiego charakteryzuje się dużą ilością cennych obszarów przyrodniczych. Tworzą one ściśle połączoną i komplementarną względem siebie sieć, w której miejsce zajmują również miasta objęte Programem. Co prawda, jako obszary zurbanizowane i silnie przekształcone, nie są objęte formami ochrony, lecz przez ich tereny administracyjne przebiegają ważne i często będące pod ochroną prawną korytarze ekologiczne, łączące różne ekosystemy położone wokół miast. W granicach miast występują również chronione gatunki roślin i zwierząt, a także tereny zielone, istotne z punktu widzenia tworzenia przyjaznych miejsc dla człowieka i różnych gatunków flory i fauny.

Poziom lesistości na terenie poszczególnych miast jest dość zróżnicowany i wynosi od 23,75 do 0% powierzchni poszczególnych miast. Największy wskaźnik lesistości ma miasto Gołdap, zaś Bisztynek i Ryn mają najniższy – 0%.

Lasy i liczne jeziora stanowią siedliska dla wielu cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym zagrożonych w skali Polski i Europy.

Sam teren miast jest zróżnicowany, na co wpływ ma z jednej strony miejska specyfika, z drugiej strony z uwagi na różnorodność ich środowiska abiotycznego. Na obszarze objętym opracowaniem, z jednej strony charakter przyrody ożywionej determinują warunki geomorfologiczne, fizjograficzne oraz hydrograficzne i hydrologiczne terenu, z drugiej zaś strony – wyraźnie widoczne są zmiany spowodowane procesem urbanizacji.

6.1.9 Formy ochrony przyrody

Na formy prawnej ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody składają się:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie miast objętych opracowaniem występują:

- 1 rezerwat przyrody
  - „Rezerwat Rzeka Drwęca” – jest to najdłuższy rezerwat ichtiologiczny w Polsce, obejmuje on całą długość rzeki Drwęcy, został powołany zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961r. (Monitor Polski nr 71, poz. 302) (obejmuje fragment m. Nowe Miasto Lubawskie)
- 5 obszarów chronionego krajobrazu
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Dolnej Drwęcy – o powierzchni całkowitej 173,46 km² – obejmuje fragment m. Lubawa, Nowe Miasto Lubawskie
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Dolnej Łyny – o powierzchni całkowitej 164,94 km² – obejmuje fragment m. Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Symsarny – o powierzchni całkowitej 194,42 km² – obejmuje fragment m. Lidzbark Warmiński
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich – o powierzchni całkowitej 862,16 km² – obejmuje całe m. Ryn
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Środkowej Łyny – o powierzchni całkowitej 150,07 km² – obejmuje fragment m. Barczewo, Dobre Miasto

- 8 pomników przyrody (1 – Bisztynek, 4 – Dobrze Miasto, 2 – Lidzbark Warmiński, 1 – Lubawa)

Na terenie miast znajdują się również obszary sieci Natura 2000:

- Obszar siedliskowy – Dolina Drwęcy (PLH 280001) – obejmuje fragment m. Nowe Miasto Lubawskie
- Obszar ptasi – Ostoja Warmińska (PLB 280015) – obejmuje fragment m. Górowo Iławeckie

Poza tym, miasta sąsiadują z następującymi obszarami, które są objęte prawnymi formami ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej (Gołdap)
- Obszar siedliskowy Puszcza Romincka (PLH 280005) (Gołdap)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich (Lubawa)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel (Nowe Miasto Lubawskie)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (Górowo Iławeckie)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber (Reszel)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Krzyżany (Ryn)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Rominckiej (Gołdap)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Szeskich (Gołdap)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Gołdapy i Węgorapy (Gołdap)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej (Nidzica)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki (Nidzica)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego (Barczewo, Pasym)
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Gołdapska Struga (Gołdap)
- Stanowisko Dokumentacyjne Losy (Lubawa)

6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą:

- linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe,
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje radiolokacyjne.

Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Obecnie przez teren miast przebiegają linie energetyczne wysokich napięć 110 kV wraz ze stacjami transformatorowymi GPZ 110/15 kV.

Na obszarze miast obiektami radiokomunikacyjnymi, które mogą mieć również wpływ na środowisko, są stacje bazowe telefonii komórkowej. Pole elektromagnetyczne występujące przy antenach telefonii komórkowej występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny. Normy techniczne i przepisy aktualnie stosowane w Polsce, dotyczące umieszczania anten stacji, zabezpieczają wymagane odległości od miejsc przebywania ludzi.

Jednym ze źródeł promieniowania niejonizującego są stacje nadawcze radiowe i telewizyjne. Na terenie miast brak jest stacji nadawczych fal radiowych i telewizyjnych o mocy przekraczającej 2 kW lub obiektów nadawczych o znacznych mocach emisji i dużym zasięgu. Na terenie Olsztyńska i Gołdapi są nadajniki radiowe mniejszej mocy (maszt na biurowcu PROVIMI w Olsztyńku oraz maszt na Pięknej Górze w Gołdapi).

6.2 Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym

Analizowany projekt Programu obowiązuje w długim okresie czasu – odnosi się do okresu 2014-2023.

W poniższej Prognozie uwzględniono zatem ten horyzont czasu i odniesiono się do prawdopodobnych zmian w środowisku.

W Polsce od wielu lat systematycznie czyni się zróżnicowane działania na rzecz poprawy jakości środowiska i jego ochrony. Mimo wielu trudności związanych z aspektami prawnymi czy posiadanymi środkami finansowymi, zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorcy, zobowiązani są do wprowadzania rozwiązań proekologicznych i wyższych standardów środowiskowych.

Odnosząc się do celów dokumentów strategicznych, o których mowa jest w rozdz. 4.1, wśród tych najważniejszych należy wymienić:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju
- przystosowanie do zmian klimatu
- ochrona różnorodności biologicznej

Z tego też powodu planowane kierunki działań w najbliższych latach, uwzględniając przyjęte założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, to:

- ograniczenie zużycia wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami,
- wdrożenie rozwiązań systemowych w gospodarce odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleby,
- niezbędne zmiany, związane z wdrażaniem pakietu klimatyczno-energetycznego,
- rozszerzenie obszarów cennych przyrodniczo, w tym sieci obszarów Natura 2000.

6.3 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie

Istniejące problemy ochrony środowiska były również elementem uwzględnionym podczas analizy stanu gminy.

W ramach przeprowadzonej analizy SWOT stwierdzono m.in.:

Mocne strony:

- dogodne położenie geograficzne na terenach o dużej atrakcyjności turystycznej
- cechy środowiska przyrodniczego korzystne dla prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju
- istnienie w miastach wielu zabytków i atrakcji turystycznych

Słabe strony:

- niedostatecznie wykorzystany potencjał przyrodniczy
- zły stan infrastruktury komunalnej i sieci komunikacyjnej
- niewykorzystanie alternatywnych źródeł energii
- niewystarczające uzbrojenie terenów pod inwestycje gospodarcze

Szanse:

- rozwój gospodarczy miast zgodny z wymogami ochrony środowiska
- dostępne środki unijne na rewitalizację i zapobieganie wykluczeniu społecznemu
- dostępne środki unijne na ochronę środowiska i wspieranie gospodarki niskoemisyjnej
- szeroka promocja walorów przyrodniczych i krajoznawczych regionu
- potencjał infrastruktury sprzyjający rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi

Zagrożenia:

- zły stan gospodarowania na terenach szczególnie wrażliwych
- degradacja środowiska
- brak zintegrowanego zarządzania środowiskiem
- brak środków na rozwój infrastruktury drogowej
- dekapitalizacja dróg i mostów oraz brak środków unijnych na ich renowację
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna; niezadowalająca baza hotelowo – gastronomiczna
- nieuregulowana sytuacja własności terenów przemysłowych

6.4 Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów

Uwzględniając przyjęte cele oraz przeprowadzoną analizę w Programie, środowisko miast jest oceniane jako cenne i względnie czyste. Stanowi ono o dużej atrakcyjności zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Samorząd lokalny dostrzega konieczność uporządkowania gospodarki przestrzennej i potrzeby inwestycyjne. Wskazane jest jednak, by działania związane z poprawą lub zachowaniem istniejącego stanu środowiska stanowiły integralny element wszystkich działań. Jest to jeden z istotnych warunków dalszego rozwoju gmin, zwłaszcza w kontekście planowanych usług związanych z wykorzystaniem zasobów naturalnych, np. do rozwoju turystyki.

7. Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu

7.1 Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniem

Zdefiniowanym celom w Programie, zostały przyporządkowane cele operacyjne i kierunki działań.

Kierunki te wyznaczają pola dla dalszego rozwoju i przedsięwzięć, które będą realizowane zarówno przez Gminy, jak i na terenie miast.

Budowa infrastruktury technicznej i uzbrojenie terenów umożliwi poprawę stanu środowiska. Przyczyni się tym samym do przywrócenia walorów naturalnych obszaru miast, co zwiększy ofertę dla turystów i poprawi warunki życia mieszkańców. Jednocześnie, obserwowana większa antropopresja, będzie mogła być lepiej kontrolowana – zarówno od strony administracyjnej (poprzez lepsze planowanie i zagospodarowanie terenu), jak również od strony środowiskowej (poprzez zmniejszenie negatywnego oddziaływania).

7.2 Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego

W wyniku realizacji Programu oczekuje się, że w długofalowym okresie nastąpi ożywienie gospodarcze i społeczne na terenie miast. Ich obszar cechuje się nawarstwieniem zjawisk i procesów niekorzystnych społecznie i gospodarczo, których powstrzymanie jest możliwe tylko poprzez skoordynowane działania podejmowane na poziomie lokalnego samorządu.

Zakładane cele Programu to m.in.:

- poprawa jakości środowiska naturalnego,
- ochrona dziedzictwa kulturowego,
- rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej,
- wzmocnienie lokalnej gospodarki,
- aktywizacja gospodarcza lokalnych przedsiębiorców,

7.3 Opis rozwiązań alternatywnych

W ramach Programu przeprowadzono szczegółową ocenę stanu istniejącego (wariant „0”), uwzględniając:

- sferę przestrzenną, w tym m.in.:
  - zagospodarowanie przestrzenne

- uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska
- uwarunkowania kulturowe
- ochronę konserwatorską – granice stref
- własność gruntów i budynków
- infrastrukturę techniczną
- strefę gospodarczą, w tym m.in.:
  - strukturę podstawowych branż gospodarki
- sferę społeczną, w tym m.in.:
  - strukturę demograficzną i społeczną – trendy
  - stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych
  - organizacje pozarządowe
- strefę mieszkaniową, w tym m.in.:
  - stan zasobów mieszkaniowych

Zaproponowano również szereg działań i przedsięwzięć, które mają pomóc osiągnąć założone cele. Jednak w zaproponowanych przedsięwzięciach nie wskazano rozwiązań alternatywnych lub odniesień do czasu, w którym będą analizowane warianty inwestycyjne, w tych przypadkach, w których nie można na tym etapie przeanalizować.

W niniejszej Prognozie odniesiono się do analizy wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska.

7.4 Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania

Co do zasady, autorzy Programu uznali, że jego cele i kierunki działań są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju i przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego i nie wskazali dodatkowych środków w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia potencjalnie szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Wskazane zostały ogólne zasady związane z zakazem realizowania przedsięwzięć negatywnie oddziałujących na środowisko oraz uzgadniania poszczególnych przedsięwzięć z właściwymi organami w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i zabytków.

7.5 Przewidywane oddziaływania na środowisko

Precyzyjne określenie, analiza i skwantyfikowana ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, stałych i chwilowych, skumulowanych i wtórnych, krótko-, średnio- i długoterminowych, przy założonym stopniu ogólności zamierzeń w Programie nie jest możliwe. Przeprowadzona analiza objęła w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji czas oddziaływania, rodzaj oddziaływania oraz ocenę potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne. Można zakładać, że w przypadku większości inwestycji, wpływ na środowisko, zabytki, dobra kultury i inne dobra materialne będzie analizowany w trybie uzgadniania inwestycji. W przypadku inwestycji liniowych, w szczególności dróg, należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne oddziaływanie na nieznanne wcześniej stanowiska archeologiczne, które wymagają oceny i badania jeszcze przed rozpoczęciem inwestycji. Również z tego typu inwestycjami związana jest niejednoznaczna ocena ryzyka zdrowotnego, gdzie oprócz bezpośrednich skutków wypadków drogowych, należy również uwzględnić długotrwałe emisje związków organicznych, w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, pyłu (a także sadzy) ze śladami metali ciężkich oraz najgroźniejszych w tej grupie prekursorów ozonu oraz podwyższony poziom hałasu.

W związku z powyższym, w ramach przeprowadzonej analizy, dokonano oceny działań zapisanych w Programie w odniesieniu do istotnych elementów środowiska i jego ochrony.

Zgodnie z załączoną matrycą, obejmującą 1 365 pól i prezentującą wyniki analizy, można wskazać m.in.:

- efekty pozytywne (582 pól):
  1. poprawa efektywności energetycznej budynków
  2. kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych
  3. poprawa świadomości ekologicznej i proekologicznych postaw mieszkańców
- efekty negatywne (391 pól):
  1. planowane budowy, modernizacje i działania infrastrukturalne mogą w różnej skali spowodować negatywne oddziaływanie na środowisko
  2. zakładana intensyfikacja działalności gospodarczej może spowodować niekontrolowany wpływ na środowisko
- efekty neutralne (392 pól):
  1. wiele zakładanych działań na terenie miast, dotyczących istniejących obiektów bądź działań nieinwestycyjnych, nie spowoduje ani poprawy, ani pogorszenia stanu środowiska, bądź zmiany te będą się uzupełniały bądź niwelowały

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Programie bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Można zatem wskazać istotne zagrożenia dla środowiska:

- praktycznie nieodwracalne przekształcenia terenów w przypadku realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych, infrastrukturalnych czy komunikacyjnych;
- pogorszenie wskaźników zanieczyszczenia powietrza – w przypadku nowych źródeł emisji zanieczyszczeń – źródła punktowe, liniowe czy zanieczyszczenia komunikacyjne;

- podwyższenie poziomu hałasu;
- wzrost ilości odpadów (zwiększenie ilości turystów, nowe obiekty i przedsięwzięcia);
- wzrost ilości ścieków nieoczyszczonych (drogi, nowe tereny zurbanizowane).

Oddziaływania pośrednie to przede wszystkim:

- wzrost intensywności gospodarowania i zmiany zagospodarowania terenu w rejonie nowych inwestycji;
- wzrost intensywności ruchu i związanych z tym emisji zanieczyszczeń.

Reasumując, przyjęte założenia w Programie oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poszczególnych miast. Negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

7.5.1 Oddziaływanie transgraniczne

Ze względu na charakter działań i ich lokalizację w obszarach administracyjnych miast, realizacja celów i działań Programu będzie miała tylko lokalny wpływ i nie będzie miała oddziaływania transgranicznego.

7.6 Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów

W ramach Programu przewidywane cele i działania powiązane są ze sobą i mogą mieć potencjalne oddziaływanie na obszary oceniane, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Program zakłada osiągnięcie określonych celów w wyniku podjęcia skutecznych działań. Wszystkie one będą miały pośredni i bezpośredni wpływ na życie mieszkańców oraz stan środowiska. Część z nich jest niezbędna do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy i jej mieszkańców. Niektóre, mogą mieć negatywny wpływ na środowisko i należy rozważyć ich alternatywy. Należy jednak zaznaczyć, że pozostawienie wariantu „0”, czyli stanu obecnego, nie zawsze jest najbardziej korzystne dla ochrony środowiska.

W przypadku poszukiwania alternatyw, warto uwzględnić faktyczne uwarunkowania lokalizacji niektórych inwestycji w silnie przekształconym środowisku. Wiąże się z tym często dość ograniczona swoboda w przestrzennym kształtowaniu infrastruktury.

W ramach dokonanej oceny, wykonano analizę wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska w odniesieniu do:

- oddziaływania na środowisko
- wpływu na standardy jakościowe
- ochronę zasobów

Tabela 2 Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko

WARIANTOWA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO		Wariant „0” (status quo)	Wariant I (zaproponowany w Programie)	Wariant II (korzystny dla środowiska)
prognozowany wpływ na komponenty i cechy środowiska przyrodniczego	świat zwierząt	-	-/+	+
	świat roślin	-	-/+	+
	powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi	-	-/+	+
	wody powierzchniowe i podziemne	-	+	+
	powietrze i klimat	-	-/+	+
	walory krajobrazowe	-	+	+
wpływ na zdrowie i życie ludzi		-	+	+
wpływ na dobra materialne		-	+	+
wpływ na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków		-	+	+
WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIE POMIĘDZY WYBRANYMI ELEMENTAMI		-	-/+	+

Źródło: opracowanie własne

gdzie:

Wariant „0” – wariant zakładający pozostawienie obecnego stanu i zaniechanie realizacji celów i działań opisanych w Programie

Wariant I – wariant odnosi się do zaproponowanych celów i działań opisanych w Programie

Wariant II – wariant korzystny dla środowiska, obejmujący wprowadzenie niezbędnych korekt do zaproponowanych w Programie celów i działań

o – potencjalne efekty obojętne

- – potencjalne efekty negatywne

+ – potencjalne efekty pozytywne

-/+ – potencjalne efekty negatywne / pozytywne – zmiana w stosunku do wariantu „0”

8. Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu

8.1 Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne

Organ opracowujący Program jest zobowiązany przepisami prawa do stosowania zapisów zapewniających zachowanie zrównoważonego rozwoju. Wymogi takie między innymi wynikają z Konstytucji RP, Polityki Ekologicznej Państwa, wielu aktów prawnych i dokumentów strategicznych, ustalających cele i zasady ochrony środowiska. Zobowiązania te wynikają również z podpisanych konwencji i traktatów międzynarodowych, w tym z Traktatu Akcesyjnego z Unią Europejską.

Organ może również przyjąć zobowiązania dobrowolne, w których może zwiększyć swoje obowiązki, skrócić czas wdrażania określonych standardów bądź wprowadzić nowe, dodatkowe wymagania, związane z ochroną środowiska.

W analizowanym dokumencie, wyznaczone cele i działania, co do zasady zgodne są z wymaganiami prawa. Program zakłada zapewnienie pełnej zgodności z celami opracowywanych strategii i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Organ opracowujący projekt odnosi się do przestrzegania zasady zrównoważonego rozwoju czy unikania antropopresji i wszelkich zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Organ nie odnosi się i nie przyjmuje dodatkowych zobowiązań w zakresie zidentyfikowanych celów i potrzeb środowiskowych.

8.2 Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi

W kontekście przeprowadzonej analizy, największe potencjalne konflikty stwierdzono w zakresie budowy i zagospodarowania terenu.

Oddziaływań potencjalnie negatywnie oddziałujących na środowisko i jego zasoby stwierdzono 391, co stanowi 28,6% wszystkich pól oddziaływań. Dotyczą one m.in.:

- zagospodarowania terenów pod inwestycje,
- wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój aktywności gospodarczej,
- budowy i przebudowy infrastruktury komunikacyjnej.

8.3 Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu

W ramach przeprowadzonej analizy zaproponowano podjęcie niezbędnych korekt zaproponowanych celów i działań w celu osiągnięcia wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska. Zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 3 Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Programu

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska
woda	zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych
	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód
	ograniczenie zużycia wód
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów na cele mieszkalne i komunikacyjne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne
	zmniejszenie produkcji odpadów
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery
	redukcja gazów cieplarnianych
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego
fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych nieurbanizowanych obszarów
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

8.3.1 Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko

Kierunkiem docelowym Programu powinno być dążenie do zrównoważonego i spójnego rozwoju poszczególnych miast, ukierunkowanego na ochronę unikalnych wartości przyrodniczych i kulturowych, które stanowią o ich potencjale rozwojowym. Dotyczy to m.in.:

1. gospodarki przestrzennej,
2. rozwoju turystyki,
3. modernizacji infrastruktury komunikacyjnej,
4. rozwoju świadomości i wiedzy ekologicznej wśród mieszkańców.

Jednym z głównych celów oceny oddziaływania na środowisko planów/programów jest wskazanie możliwości zapobiegania, rekompensowania lub minimalizacji niekorzystnych skutków środowiskowych realizacji zapisów tych dokumentów. W przypadku prognozy dla dokumentu o charakterze strategicznym, ważne jest wskazanie pewnych zasad postępowania w odniesieniu do realizacji poszczególnych celów. Również ocena wykonana na tym etapie, kiedy powstaje Program, umożliwia wskazanie skutków, które bezwzględnie należy wyeliminować lub też takich, na które można zareagować właśnie na tak wczesnym etapie, zanim nastąpi decyzja wskazująca konkretne umiejscowienie danego przedsięwzięcia, lub konkretne rozwiązanie technologiczne.

Na poziomie Programu można wskazać następujące opcje działania w celu unikania, zmniejszania i kompensacji znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko:

1. rezygnacja z zaplanowanych obszarów przedsięwzięć,
2. wprowadzenie dodatkowych obszarów przedsięwzięć,
3. zmiana priorytetów poszczególnych celów i działań.

W ramach ograniczania negatywnych oddziaływań planowanych działań, powinny być stosowane określone zasady zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Ze względu na skalę możliwych do zaistnienia konfliktów społecznych, istotną uwagę należy poświęcić kwestiom ochrony środowiska przyrodniczego i warunków życia ludzi.

Do tego typu działań ograniczających należą:

- ograniczenie zajęcia terenu,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- stosowania odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku niebezpieczeństwa zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych. Do najczęściej stosowanych rozwiązań należeć będą:

- odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach;
- wzmacnianie populacji;
- tworzenie alternatywnych korytarzy i połączeń ekologicznych.

W ramach oceny, na poziomie poszczególnych celów i działań, zidentyfikowano przede wszystkim stworzenie możliwości rozwoju inwestycji oraz działania związane z budową i rozwojem infrastruktury technicznej, jako obszary, które mogą powodować możliwe potencjalnie znaczące oddziaływania obciążające środowisko.

Wyraźnie zatem widać, że istotną rolę w realizacji Programu będzie miało wzmocnienie roli planowania przestrzennego / projektowania oraz ich integracja z ochroną środowiska.

Uwzględniając jednak społeczno-gospodarcze cele rozwoju wybranych miast, nie zaleca się rezygnacji z tego rodzaju działań inwestycyjnych, a wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz minimalizowania ich oddziaływań podczas późniejszych etapów, związanych z realizacją i wdrażaniem konkretnych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Istotne jest również zatem, by prowadzić szeroko zaplanowane działania, związane ze wsparciem przedsięwzięć infrastrukturalnych, m.in. stworzenie i wspieranie zdrowego stylu życia czy prowadzenie edukacji ekologicznej na różnych poziomach. Dzięki temu, będzie można stworzyć szansę, by z odpowiednim wyprzedzeniem potraktować zagadnienia przyjaznego dla środowiska rozwoju gminy i jego funkcji. Tego typu działania są również bardzo istotne i zalecane na poziomie planowania przestrzennego oraz wyboru sposobów i technologii realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

8.4 Zalecenia dla innych dokumentów

Program to opracowany, przyjęty i koordynowany przez Stowarzyszenie Polskich Miast Sieci Cittaslow dokument, zawierający wieloletni zapis działań w sferze przestrzeni, infrastruktury, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do stworzenia warunków do dalszego rozwoju miast – członków.

Celem Programu jest wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, lepsza jakość życia społeczności zamieszkującej obszary problemowe.

W kontekście powiązań z innymi dokumentami, należy podzielić je na zewnętrzne i wewnętrzne.

1. Dokumenty zewnętrzne

1. przyjmowane są przez inne organy i instytucje
2. gmina i jej społeczność mogą mieć udział w ich tworzeniu, wypowiadać się na ich temat
3. po ich zatwierdzeniu, dokumenty wewnętrzne powinny być spójne z nimi i realizować przyjęte i określone cele i działania na poziomie lokalnym

2. Dokumenty wewnętrzne

1. przyjmowane są przez właściwe organy jednostki samorządu terytorialnego
2. mieszkańcy gminy, zainteresowana społeczność oraz inne organy biorą udział w ich tworzeniu, opiniują i konsultują proponowane zapisy
3. po ich zatwierdzeniu, mają charakter kierunkowy, czasami legislacyjny i powinny być ze sobą spójne w realizacji określonej wizji rozwoju danej jednostki

Oceniany Program należy do ważnych dokumentów wewnętrznych dla poszczególnych samorządów. To on wskazuje sposoby i możliwości realizacji przyjętych celów. Tym samym, powinien uwzględniać obowiązujące przepisy i wytyczne w odniesieniu do poszczególnych celów i działań.

Analizowany Program w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju omawianych miast. Wydaje się jednak zasadne, by rozszerzyć go o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy.

9. Monitoring

9.1 Ocena i weryfikacja wskaźników

Program będzie poddawany systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania go do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów oraz programów, jak i sposobie oraz prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitoring ma na celu określenie stanu i ocenę postępu rewitalizacji w miastach sieci Cittaslow oraz wskazanie działań i zadań, które powinny być podjęte w najbliższym czasie, aby ten rozwój równoważyć. Tym samym, monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji poszczególnych projektów oraz osiągania planowanych wskaźników produktów i rezultatów.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Ten pierwszy będzie obejmował dane obrazujące postęp we wdrażaniu dokumentu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów i będzie prowadzony w dwóch kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu.

Monitoring finansowy będzie obejmował natomiast dane realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Do monitorowania oceny realizacji Programu i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu. Na ten system składają się:

- Koordynator Programu, tj. Stowarzyszenie Polskich Miast Sieci Cittaslow,
- beneficjenci Programu.

Projekt Programu odnosi się do różnych wskaźników obrazujących poszczególne obszary działań i wskazuje zbiór wskaźników monitorujących postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań zawartych w Programie, które mają odpowiedzieć na pytanie o trafność zaplanowanych, wykonanych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie horyzontalne.

Tylko niewielka część wskazanych w Programie wskaźników odnosi się w sposób bezpośredni do celów środowiskowych. W związku z powyższym dla poszczególnych zasobów środowiska, podlegających analizie, zdefiniowano wskaźniki, które mogą stanowić źródło monitorowania i oceny osiągnięcia poszczególnych działań. Są one komplementarne w odniesieniu do zdefiniowanych w Programie działań.

Tabela 4 Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Programu

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska	Wskaźniki
woda	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód	ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu
	ograniczenie zużycia wód	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów w granicach gminy na cele mieszkalne i komunikacyjne	udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszk. • tereny przemysł. • inne tereny zabudow. • zurb. tereny niezabud. • tereny rekr. wypoczynk. • tereny komunikacyjne (drogi, tereny kolejowe, inne) • użytki kopalne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne	udział gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej
	zmniejszenie produkcji odpadów	ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska	<ul style="list-style-type: none"> • udział odpadów składowanych do wytworzonych • ilość odpadów selektywnie zebranych i przekazanych do recyklingu
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery	emisja NO _x , SO ₂ i pyłów PM10
	redukcja gazów cieplarnianych	emisja CO ₂ , O ₃ ,
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii	<ul style="list-style-type: none"> • udział energii odnawialnej w produkcji energii cieplnej • moc instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego	długość ścieżek rowerowych

fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych	udział w powierzchni całkowitej gminy: <ul style="list-style-type: none"> • użytków rolnych, • gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. • gruntów pod wodami • użytków ekologicznych • nieużytków
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin	udział obszarów chronionych w powierzchni całkowitej
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków	udział nakładów finansowych na utrzymanie terenów zielonych, lasów i obszarów chronionych
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych nieurbanizowanych obszarów	udział niepodzielnych nieurbanizowanych obszarów w powierzchni całkowitej gminy
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska	udział korytarzy ekologicznych w powierzchni całkowitej gminy
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego	liczba obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego	emisja PM10, PM 2,5
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wprowadzonych stref • zmniejszenie stref o przekroczonym poziomie hałasu
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej	liczba turystów i stopień wykorzystania miejsc noclegowych
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej	liczba działań z zakresu promowania zdrowego stylu życia i edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Proponowany zakres monitoringu dotyczący wymogów środowiskowych, jest związany bezpośrednio z celami / potrzebami ochrony środowiska wyszczególnionymi w tabeli. W szczególności, monitoring będzie musiał odpowiedzieć, czy zostały zastosowane środki zalecane w ramach wykonanej oceny w przypadku działań, które mogą powodować negatywne skutki środowiskowe.

W kontekście monitoringu skutków środowiskowych Programie, konieczna jest również weryfikacja i kontrola raportów o oddziaływaniu planowanych projektów na środowisko, jeśli takowe będą wymagane dla poszczególnych przedsięwzięć na etapie ich przygotowania i realizacji.

10. Braki i trudności

W trakcie opracowywania niniejszej Prognozy oparto się na przyjętych przez organ dokumentach, przyjętych założeniach oraz przekazanych i pozyskanych informacjach.

W ramach analizy zwrócono uwagę na występujące braki i trudności:

1. niedostępność danych na odpowiednim poziomie dokładności regionalnej lub też ich nieosiągalność przy rozsądnym (efektywnym) nakładzie pracy;
2. brak szeregu danych w pełnym zakresie i dla wszystkich okresów i poziomów szczegółowości.

Można jednak stwierdzić, że podczas prac nad Prognozą dysponowano niezbędnymi danymi w celu przeprowadzenia szczegółowej oceny oddziaływania, zaś zebrane i otrzymane od organu dane wyjściowe były pełne i w sposób jednoznaczny umożliwiały ocenę wpływu na otaczające środowisko.

11. Spis tabel

Tabela 1	Skala pomocnicza uciążliwości hałasu	29
Tabela 2	Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko	43
Tabela 3	Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Programu...	45
Tabela 4	Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Programu	50

12. Spis rysunków

Rysunek 1	Obszar oddziaływania Programu	18
-----------	-------------------------------------	----

13. Załączniki

13.1 Matryca oceny oddziaływania

kryteria oceny	ograniczenie emisji do środowiska						Zrównoważone														
	selekt	podstawowe zanieczyszczenia	gazy "szklarniowe"	odpady	zanieczyszczenia w glebach/wodach gruntowych	hałas		promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii											
Ciele i Działania Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Citiaslow																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11										
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji																					
Ochrona dziedzictwa kulturowego																					
Poprawa jakości środowiska naturalnego																					
Wzmocnienie lokalnej gospodarki																					
Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej																					
Przewidywane występujące na obszarze "stanu kryzysowego" poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych																					
Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne																					
Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców																					
Zwiększenie spójności społecznej poprzez eliminowanie ubóstwa, ograniczanie nierówności społecznych, podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup marginalizowanych, a przez to zwiększenie kreatywności mieszkańców, ich zdolności do innowacji																					
Rozwój zdolności adaptacyjnych w kontekście społecznych i gospodarczych, poprzez odpowiedni system opiekuńczy i edukacyjny oraz mobilizację i aktywizację ludności obszarów zdegradowanych																					

kryteria oceny	poziomo					dostęp do b u			
	zwiększenie zrównoważonej gospodarki energią	zmiana struktury nośników energii	wzrost podażi energii z OZE	wody	drewna i biomasy		nieodnawialnych źródeł energii i nośników energii	przeciwni	symulowane proekologiczne wzorców konsumpcji i produkcji
Cele i Działania Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Ciriastów									
	2								
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji									
Ochrona dziedzictwa kulturowego									
Poprawa jakości środowiska naturalnego									
Wzmocnienie lokalnej gospodarki									
Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej									

kryteria oceny	standardy jakościowe					ochrona i wzmocnienie i przyrodniczej i różnorodności biologicznej			
	zwiększenie ekologicznie służy i zasobów	zwiększenie ekologicznego ryzyka zdrowotnego	zwiększenie ekologicznego ryzyka zdrowotnego	zwiększenie ekologicznego ryzyka zdrowotnego	zwiększenie ekologicznego ryzyka zdrowotnego				
Cele i Działania Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Citiasów	21	22	23	24	25	26	27	28	29
	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
Ochrona dziedzictwa kulturowego	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
Poprawa jakości środowiska naturalnego	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK
	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK	PK PS/SK

kryteria oceny	ograniczenie emisji do środowiska										źródło
	szkoki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozyty i twardych zanieczyszczeń w glebach i gruntach	hałas	promieniotwórcze	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii		
Celem i Działania Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Citiasów	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
	CH/KR/ST/WT/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK
2											
rewitalizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
dostosowanie ich wyposażenia do nowoczesnych standardów	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	
wspieranie współpracy między podmiotami edukacyjnymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
wspieranie i animowanie inicjatyw służących wzmacnianiu kompetencji społecznych i zawodowych, dzięki którym mieszkańcy miast objętych programem będą mogli się bardziej konkurencyjni na rynku pracy	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	
	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	
Poprawa infrastruktury społecznej	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
wzmocnienie i poprawa oferty wypoczynkowej dzięki modernizacji obiektów i terenów sportowo-rekreacyjnych	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	
poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
modernizacja i rozbudowa placówek socjalnych i obiektów użyteczności publicznej	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	
	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	
	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
Tworzenie i wspieranie sieci społecznych	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	CH/KR/ST/WT/PS/WT/PS/SK	
przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	
wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	PN	
tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia przynależności lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw itp.)	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	
	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	PS/SK	